

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบที่เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าพนักงานสอบสวน ในเขตพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญ ดังนี้

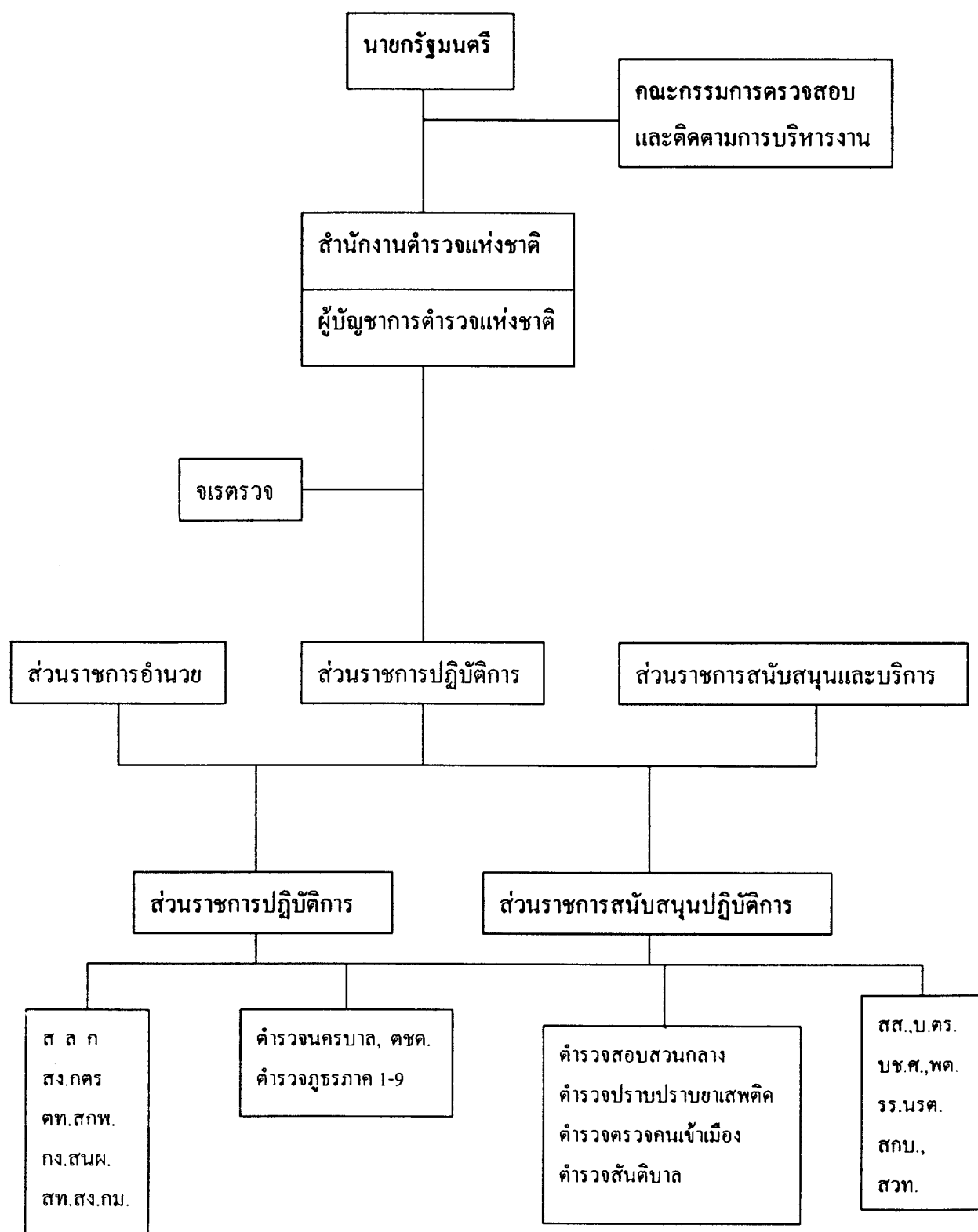
1. การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ
2. โครงสร้างการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธร
3. แนวคิด หลักการ การสอบสวนคดีอาญา
4. อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน
5. กระบวนการสอบสวน
6. อุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
7. ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยภายในประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยต่างประเทศ

การบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

โครงสร้างของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติเป็นหน่วยงานที่มีการปรับปรุงและพัฒนาเรื่อยมาตามลำดับ นับตั้งแต่มีการก่อตั้งกรมตำรวจในปี พ.ศ. 2403 โดยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ทรงตั้งขึ้น (ประชัย เปี่ยมสมบูรณ์, 2530, หน้า 134) และหลังจากนั้นได้มีการพัฒนาปรับปรุงเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดความเหมาะสมกับภารกิจของตำรวจในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชน ปัจจุบันกรมตำรวจได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตามพระราชกฤษฎีกาโอนกรมตำรวจ เมื่อวันที่ 14 ตุลาคม 2541 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการให้ประกาศว่า โดยที่เป็นการสมควรโอนกรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทยไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 221 และมาตรา 230 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ให้ตราพระราชกฤษฎีกาขึ้นไว้ สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี ได้นำประกาศในราชกิจจานุเบกษา

เล่ม 115 ตอนที่ 73 ก วันที่ 16 ตุลาคม 2541 ซึ่งมีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2541 เป็นส่วนราชการมีฐานะเป็นกรมไม่สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงหรือทบวง และมีอำนาจหน้าที่ในการรักษาความมั่นคง ภายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการปราบปรามอาชญากรรม การตระเวนชายแดน การรักษาความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยของประชาชนและอำนาจหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายและให้ขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมาย มีผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นผู้บังคับบัญชา และโดยที่มาตรา 230 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การ โอนกรมที่มีผลเป็นการตั้งกรมขึ้นใหม่โดยไม่มีการกำหนดตำแหน่งหรืออัตราของข้าราชการหรือลูกจ้างเพิ่มขึ้นให้ตราเป็นพระราชกฤษฎีกา จึงจำเป็นต้องตราพระราชกฤษฎีกา ซึ่งเป็นการและเหตุผลประกอบร่างพระราชกฤษฎีกา โอนกรมตำรวจไปจัดตั้งเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งมีโครงสร้างและตำแหน่งสายงานบังคับบัญชา ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 โครงสร้างและตำแหน่งสายงานบังคับบัญชาของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

นโยบายของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ

จากการเปลี่ยนแปลงกรมตำรวจมาเป็นสำนักงานตำรวจแห่งชาติ นับว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับโครงสร้างในการบริหาร ส่วนนโยบายนั้นสำนักงานตำรวจแห่งชาติยังถือนโยบายเดิมของกรมตำรวจซึ่งมีการกึ่งสำคัญในการรักษาความมั่นคงของประเทศชาติและราชบัลลังก์ รักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมและบ้านเมืองโดยเฉพาะการรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน การอำนวยความสะดวกและการจราจรซึ่งถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบที่ต้องดำเนินการอย่างเต็มกำลังความสามารถ ให้บังเกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมและชัดเจนสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) และแผนกรมตำรวจแม่บท ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2540-2544) และสอดคล้องกับสภาวะการณ์ต่าง ๆ ในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและการบริหาร ตลอดจนสิ่งแวดล้อมอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติดที่ประเทศชาติกำลังเผชิญอยู่และมีผลกระทบโดยตรงต่อความสงบเรียบร้อยของสังคมตลอดจนความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนโดยทั่วไปเป็นอย่างมาก เพื่อให้ทุกหน่วยในสังกัดได้ทราบทิศทางการบริหารงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จึงได้กำหนดนโยบายขึ้น 9 ประการ (กรมตำรวจ, 2540) ดังนี้

1. มุ่งรักษาความมั่นคงของประเทศชาติและบัลลังก์ โดยกำหนดทุกรูปแบบเพื่อเทิดทูนไว้ซึ่งสถาบันพระมหากษัตริย์และดำรงไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนสนับสนุนแนวทางตามกระแสพระราชดำริสและโครงการพระราชดำริไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลตามพระราชประสงค์อย่างจริงจังและรวดเร็วที่สุด
2. เร่งพัฒนาบุคลากรของกรมตำรวจทุกระดับโดยเฉพาะการให้ความสำคัญต่อการผลิตและการฝึกอบรมเพื่อให้ข้าราชการตำรวจมีความพร้อมทั้งความรู้ ความสามารถ ความประพฤติระเบียบวินัย จริยธรรม ความสามัคคี และจิตสำนึกที่รับผิดชอบต่อตนเองและสังคมส่วนรวม ตลอดจนจัดหาและส่งเสริมให้ข้าราชการตำรวจได้รับสวัสดิการและสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ อย่างถูกต้องเหมาะสมและเพียงพอต่อการปฏิบัติภารกิจในหน้าที่ของผู้พิทักษ์สันติราษฎร์ได้อย่างมั่นคงและมีศักดิ์ศรี
3. พัฒนาสถานีตำรวจและหน่วยปฏิบัติงานหลักให้มีความพร้อมในการบริการประชาชน โดยการกระจายทรัพยากรในการบริหารไปยังสถานีตำรวจให้มากขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ โดยเน้นการพัฒนางานบริการบนสถานีตำรวจ งานอำนวยความสะดวก งานสืบสวนสอบสวนและข้อมูลท้องถิ่น งานสายตรวจป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม งานประชาสัมพันธ์ งานจราจร ตลอดจนการกระจายกำลังตำรวจออกไปปฏิบัติงานในพื้นที่ในรูปแบบต่าง ๆ ให้มากที่สุด

4. ปรับปรุงพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของสถานีดำรง โดยยึดหลักคุณธรรม เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจและเป็นหลักประกันความมั่นคงก้าวหน้าในการรับราชการแก่ข้าราชการดำรงที่มีความรู้ความสามารถและความประพฤติดุโดยกระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลไปยังสังกัดตามลำดับชั้นเพื่อให้ผู้บังคับบัญชาทุกระดับมีส่วนร่วมในการบริหารงานบุคคล และมีเอกภาพปกครองบังคับบัญชาและเพื่อให้ทุกหน่วยปกครองบังคับบัญชา ควบคุมดูแลให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติหน้าที่ราชการตามอำนาจหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและประพฤติดุอยู่ในกรอบวินัยเป็นที่รักใคร่ของประชาชนให้ “ดำรงเป็นที่พึ่งของประชาชน” อย่างแท้จริง

5. เร่งรัดการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม โดยเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์และ สะเทือนขวัญ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สิน อาชญากรรมที่เป็นขบวนการและการกระทำผิดของคนร้ายข้ามชาติโดยเน้นการโจรกรรมธนาคาร ร้านทอง อาชญากรรมทาง เศรษฐกิจ ตลอดจนการปราบปราม กวาดล้างอาชญากรรมขึ้นเถื่อน อาวุธสงคราม และวัตถุระเบิดอย่าง จริงจังและต่อเนื่องพร้อมทั้งเข้มงวดกวาดขันและปราบปรามการกระทำผิดกฎหมายที่เป็นเงื่อนไข หรือปัจจัยที่เป็นสาเหตุนำไปสู่การประกอบอาชญากรรม เช่น บ่อนการพนัน เครื่องจักรกลไฟฟ้า (คู่มือ) โสเภณีเด็ก การบังคับค้าประเวณี สถานบริการการผิดกฎหมาย แหล่งผลิตหรือจำหน่าย เอกสารวัตถุและสิ่งพิมพ์ลามกอนาจาร

6. ดำเนินการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดทุกประเภท โดยเฉพาะยาบ้าและ สารออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอื่น ๆ โดยให้ดำเนินการทั้งด้านการสืบสวน ปราบปราม แหล่งผลิต แหล่งจำหน่าย รวมทั้งส่งเสริมให้ผู้เสพลด ละ เลิก การใช้ยาเสพติด และรณรงค์ป้องกัน ยาเสพติดทุกประเภทเพื่อปลูกฝังแห่งการปฏิเสธยาเสพติด อันจะเป็นภูมิคุ้มกันของแต่ละบุคคลและ ชุมชนให้พ้นจากยาเสพติด รวมทั้งขจัดข้าราชการหรือผู้มีอิทธิพลที่พัวพันเกี่ยวข้องรู้เห็นเป็นใจ หรือได้รับประโยชน์เกี่ยวกับการค้ายาเสพติดอย่างเฉียบขาดเพื่อให้ปีพุทธศักราช 2540 เป็นต้นไป เป็น “ปีแห่งการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด”

7. พัฒนางานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ เพื่อเสริมสร้างงานป้องกันปราบปราม อาชญากรรมและยาเสพติด โดยการแสวงหาความร่วมมือและเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชน องค์กรประชาชน องค์กรภาคเอกชน ลูกเสือชาวบ้านในพระบรมราชานุเคราะห์ กลุ่มพลังมวลชน นักวิชาการ สื่อมวลชน ส่วนราชการและทุกหน่วยงานในพื้นที่มีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร ส่งเสริมสนับสนุนกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหายาอาชญากรรมและยาเสพติดร่วมกัน

8. มุ่งลดอุบัติเหตุบนท้องถนน โดยประสานการปฏิบัติกับทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งรณรงค์เผยแพร่ความรู้ความเข้าใจ และปลูกฝังวินัยการจราจรแก่ผู้ใช้รถใช้ถนนและ ประชาชนทั่วไป เพื่อให้การปฏิบัติตามกฎจราจรอย่างเคร่งครัด และมีส่วนร่วมในการจัดและ

การแก้ไขปัญหาการจราจร พร้อมทั้งบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจัง โดยเฉพาะในด้านการติดตั้งป้ายสัญญาณไฟจราจร และปรับปรุงเส้นผิวการจราจร

9. นำเทคโนโลยีสมัยใหม่และวิทยาการคำนวณมาใช้ประโยชน์ในงานของสำนักงานตำรวจแห่งชาติให้มากยิ่งขึ้น โดยเน้นการวางแผนและพัฒนาการรองรับเทคโนโลยีในปัจจุบันและอนาคต รวมทั้งการนำอุปกรณ์และเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัยมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้วยการจัดทำระบบฐานข้อมูล สร้างเครือข่ายเชื่อมโยงข้อมูลในระดับต่าง ๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบเพื่อให้สามารถใช้งานและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานกันอย่างแน่นแฟ้น โดยเฉพาะในเรื่องข้อมูลข่าวสารและการเข้าร่วมปฏิบัติในลักษณะฉับพลันเพื่อนำประโยชน์สู่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

โครงสร้างการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธร

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการปรับปรุงโครงสร้าง ระบบและวิธีการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรใหม่เพื่อให้สถานีตำรวจภูธรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยแบ่งสถานีตำรวจภูธรเป็น 3 ขนาด คือ (กรมตำรวจ, 2536, หน้า 17)

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตความรับผิดชอบและเขตพื้นที่ปกครองตลอดถึงการรับผิดชอบในด้านการงานและการปกครองบังคับบัญชารองลงไปจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านความมั่นคงภายใน ด้านบริการทางสังคม ด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการพัฒนาการบริหาร การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อย

2. สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอ มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเฉพาะในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

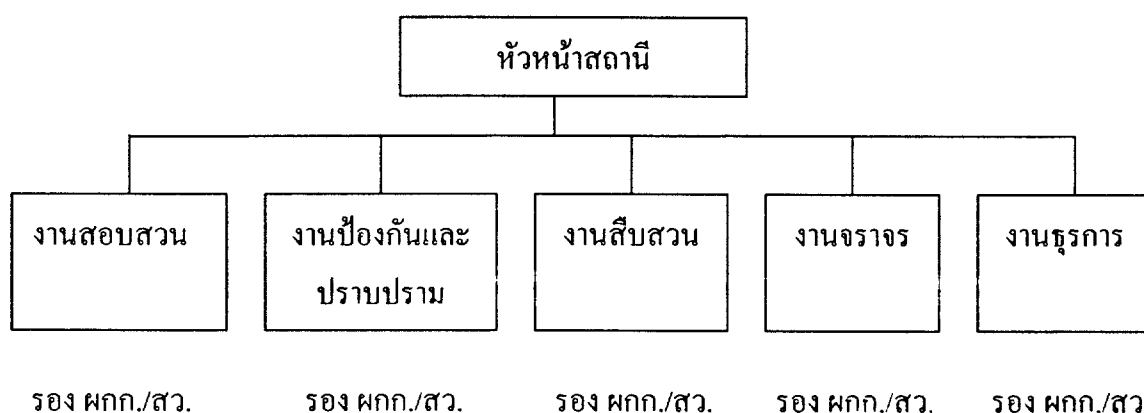
3. สถานีตำรวจภูธรตำบล มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเฉพาะในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

การแบ่งสถานีตำรวจและสายการบังคับบัญชาในสถานีตำรวจมี 4 ประเภท คือ (กรมตำรวจ, 2537, หน้า 10)

1. สถานีตำรวจที่หัวหน้าสถานีมีระดับตำแหน่งเป็นผู้กำกับการ
2. สถานีตำรวจที่หัวหน้าสถานีมีระดับตำแหน่งเป็นรองผู้กำกับการ
3. สถานีตำรวจที่หัวหน้าสถานีมีระดับตำแหน่งเป็นสารวัตร

4. สถานีตำรวจที่หัวหน้าสถานีมีระดับตำแหน่งเป็นรองสารวัตร

ปัจจุบันสถานีตำรวจภูธรอำเภอทุกแห่ง ได้กำหนดให้หัวหน้าผู้รับผิดชอบเป็น 2 ระดับ คือ สถานีตำรวจภูธรอำเภอที่มีหัวหน้าผู้รับผิดชอบเป็นตำแหน่งผู้กำกับ และรองผู้กำกับการ ตามลำดับ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอกำหนดเป็น 3 ระดับ คือ สถานีตำรวจภูธรกิ่งอำเภอที่มี หัวหน้าผู้รับผิดชอบเป็นตำแหน่งผู้กำกับการ รองผู้กำกับการ และสารวัตรตามลำดับ ส่วนสถานี ตำรวจภูธรตำบลกำหนดเป็น 4 ระดับ คือ สถานีตำรวจภูธรตำบลที่มีหัวหน้าสถานีผู้รับผิดชอบ เป็นผู้กำกับการ รองผู้กำกับการ สารวัตร และรองสารวัตรตามลำดับ โดยมีโครงสร้างการ ปฏิบัติงาน ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 โครงสร้างการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจ

อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในสายงานที่ปฏิบัติ

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้แบ่งงานความรับผิดชอบในสถานีตำรวจภูธรเป็น 5 งาน ดังนี้ (คำสั่งกรมตำรวจที่ 774 2537)

1. งานธุรการ รับผิดชอบงานสารบรรณ งานทะเบียนพล งานการเงินและบัญชี งานงบประมาณ งานการพัสดุ งานนโยบายและงานจัดหาอาหารเลี้ยงผู้ต้องหา งานคนต่างด้าว และงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
2. งานป้องกันและปราบปราม รับผิดชอบงานป้องกันและระงับเหตุปราบปราม การประชาสัมพันธ์ งานชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร การควบคุมผู้ต้องหาบน สถานี การบริการประชาชนบนสถานีไม่ได้กำหนดผู้รับผิดชอบไว้ และงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือ ตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

3. งานสืบสวน รับผิดชอบการสืบสวนก่อนเกิดเหตุและการสืบสวนหลังเกิดเหตุ งานข่าว และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
4. งานสอบสวน รับผิดชอบการสอบสวนคดีอาญาทุกประเภท การเปรียบเทียบและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
5. งานจราจร รับผิดชอบการจัดและควบคุมจราจร อำนาจการตรวจสอบและควบคุมการจราจรและงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือตามที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

วิธีการปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธร

1. การบริหาร

1.1 ในฐานะหัวหน้าผู้รับผิดชอบการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ จะมีหน้าที่บริหารงานโดยมีการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงาน วางแผนการปฏิบัติงาน พิจารณามอบหมายงาน วินิจฉัยสั่งการในงานที่มีปัญหา ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ กำหนดมาตรการในการประสานงานและควบคุมกำกับดูแล ให้มีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด จริงจังระหว่างงานต่าง ๆ และกับหน่วยอื่น ให้คำปรึกษาแนะนำและปรับปรุง แก้ไขการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ ความประพฤติและระเบียบวินัยที่เหมาะสม คัดต่อประสานงานและร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงานของสถานีตำรวจ ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับงานในหน้าที่ ปฏิบัติงานของสถานีตำรวจด้วยตนเองหรือร่วมปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ ตามความเหมาะสมจำเป็น

1.2 งานธุรการ จะปฏิบัติหน้าที่เป็นฝ่ายอำนาจการให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ในสถานีตำรวจ โดยเป็นหน่วยงานสารบรรณกลางซึ่งรับผิดชอบการรับ-ส่งหนังสือของสถานีตำรวจ การร่างหนังสือโต้ตอบที่ทำในนามของผู้กำกับการหรือรองผู้กำกับการ (หัวหน้าสถานี) หรือสารวัตร (หัวหน้าสถานี) หรือรองสารวัตร (หัวหน้าสถานี) การจัดแฟ้มเสนองานและเป็นหน่วยงานรับผิดชอบงานทะเบียนพลของสถานี รับผิดชอบการงบประมาณ การเงินและบัญชี รับผิดชอบเกี่ยวกับการพัสดุ รับผิดชอบงานนโยบายและแผนของสถานีตำรวจ ให้บริการ ได้แก่ การจัดเลี้ยงผู้ต้องหาและงานทะเบียนคนต่างด้าว และงานธุรการขึ้นตรงต่อผู้เป็นหัวหน้าสถานี

2. การปฏิบัติการ

2.1 งานป้องกันปราบปราม

2.1.1 การป้องกัน

2.1.1.1 วัตถุประสงค์ ต้องป้องกันมิให้เกิดอาชญากรรมและให้ถือว่าการป้องกันอาชญากรรมเป็นภารกิจหลัก

2.1.1.2 เป้าหมาย พื้นที่ทั้งหมดต้องมีสายตรวจ ตรวจตรารับผิดชอบตลอด 24 ชั่วโมงทุกวัน

2.1.1.3 วิธีการ จัดตำรวจสายตรวจรับผิดชอบครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด ตลอด 24 ชั่วโมงทุกวัน แบ่งพื้นที่ออกเป็นเขตตรวจให้เหมาะสมที่สายตรวจแต่ละเขตจะป้องกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ เขตตรวจชุมชน (สายตรวจจักรยานยนต์เป็นหลัก) และ เขตตรวจตำบล (สายตรวจตำบลเป็นหลัก)

2.1.2 การปราบปราม

2.1.2.1 วัตถุประสงค์ ต้องเข้าระงับปราบปรามเมื่อเกิดเหตุได้โดยเร็วและมีประสิทธิภาพ

2.1.2.2 เป้าหมาย ตำรวจต้องไปถึงที่เกิดเหตุได้ภายในเวลาอันรวดเร็วตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ นับแต่ได้รับแจ้งเหตุ

2.1.2.3 วิธีการ ในเขตชุมชนจะแบ่งเขตตรวจให้มีขนาดที่เหมาะสมที่จะให้สายตรวจแต่ละเขตสามารถเดินทางไปถึงสถานที่เกิดเหตุด้วยเวลาอันรวดเร็ว (3-5 นาทีหรือตามความเหมาะสมของพื้นที่นับแต่ได้รับแจ้งเหตุ) ส่วนในเขตตำบลจะต้องให้ประชาชนใช้บริการได้สะดวกและรวดเร็ว โดยพิจารณาแบ่งเป็น 1-2 ตำบลต่อ 1 เขต ตามความเหมาะสม

2.1.3 การปฏิบัติ ทำแผนที่แสดงรายละเอียดของพื้นที่ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องโดยละเอียดและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอเพื่อใช้ประกอบการวางแผน ศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันระงับการปราบปรามอาชญากรรมเพื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม วางแผนป้องกันระงับปราบปรามอาชญากรรม ดำเนินการป้องกันระงับปราบปรามอาชญากรรม การให้ข่าวสารข้อมูลความรู้แก่ประชาชนเพื่อการมีส่วนร่วมในการป้องกันระงับปราบปรามอาชญากรรม การให้ความรู้และการศึกษาอบรมข้าราชการตำรวจ การดำเนินการในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กนหยา เด็กพลัดหลง คนวิกลจริต สัตว์พลัดหลง นักเรียนประพฤติน่าสงสัย เป็นต้น

2.2 งานสืบสวน

2.2.1 วัตถุประสงค์ ต้องสืบสวนหาข่าวทั้งในด้านการป้องกัน การปราบปราม และความมั่นคงและให้ถือการสืบสวนด้านการป้องกันเป็นภารกิจหลัก

2.2.2 เป้าหมาย ต้องมีการสืบสวนหาข่าวความเคลื่อนไหวในพื้นที่ทั้งหมดตลอดเวลา

2.2.3 วิธีการ จัดเจ้าหน้าที่สืบสวนประจำพื้นที่เพื่อการสืบสวนก่อนเกิดเหตุ เป็นการป้องกันอาชญากรรมและข่าว และจัดชุดสืบสวนหลังเกิดเหตุเพื่อการปราบปรามอาชญากรรมและการข่าว

2.2.4 การปฏิบัติ ศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลในส่วนที่เกี่ยวข้อง และนำวิทยาการมาใช้ในการสืบสวน นำสถิติข้อมูลและผลการศึกษาวิเคราะห์มาวางแผนการสืบสวนหาข่าวและรวบรวมข้อมูล และหลักฐานเพื่อประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อย สืบสวนหาข้อเท็จจริงและหลักฐานเพื่อทราบรายละเอียดของการกระทำผิดที่เกิดขึ้นแล้ว สืบสวนภายหลังจากรู้ตัวผู้กระทำผิดทั้งคดีในความรับผิดชอบและคดีตามหมายจับเพื่อรู้แหล่งและรายละเอียดเพื่อการจับกุมผู้กระทำผิดในกรณีดังนี้ ความผิดซึ่งหน้าถ้าหากไม่จับกุมทันทีอาจทำให้คนร้าย หลบหนีหรือเป็นผลเสียหายต่อคดี ร่วมกับกำลังป้องกันปราบปรามทำการจับกุมและประสานการปฏิบัติงานอื่นๆ ในสถานีตำรวจ ดำเนินการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสืบสวนให้ ความรู้และการศึกษาอบรมแก่ข้าราชการตำรวจ

2.3 งานสอบสวน

2.3.1 วัตถุประสงค์ ประชาชนต้องได้รับการบริการโดยสะดวก รวดเร็ว และยุติธรรม

2.3.2 เป้าหมาย ระบบวิธีการทำงานต้องง่ายและเป็นมาตรฐานเดียวกันเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ มีผู้บริการเพียงพอกับผู้รับบริการ การดำเนินคดีอาญาต้องกระทำด้วยความบริสุทธิ์ ยุติธรรมเพื่อการลงโทษผู้กระทำผิดได้อย่างแท้จริง

2.3.3 วิธีการ จัดร้อยเวรสอบสวนให้เพียงพอกับการเกิดเหตุ กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีความรู้ความสามารถที่เหมาะสม ให้มีพนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์และความชำนาญอยู่ปฏิบัติงานสอบสวนในระดับสถานีตำรวจได้มากขึ้นจึงให้พนักงานอาวุโสเข้าเวรสอบสวนคดีอาญา และจัดทำสำนวนการสอบสวนด้วยตนเองอีกด้วย

2.3.4 การปฏิบัติ ศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน สอบสวนคดีอาญาทุกประเภท โดยเมื่อพนักงานสอบสวนที่เป็นร้อยเวรสอบสวน รับคำร้องทุกข์คดีอาญาแล้วต้องรายงานสารวัตรสอบสวนหัวหน้างานทราบเมื่อออกเวร เพื่อสารวัตรสอบสวน หัวหน้างานได้รับมอบหมายให้พนักงานสอบสวนผู้หนึ่งผู้ใดปฏิบัติตามความเหมาะสม ความสำคัญ ซึ่งความยากง่ายของสำนวน เช่น ถ้าเป็นสำนวนคดีที่มีความยุ่งยาก ซับซ้อน หรือเป็นคดีอุกฉกรรจ์ก็จะมอบหมายให้พนักงานสอบสวนอาวุโสปฏิบัติ เป็นต้น รวมทั้งแบ่งสำนวนให้พนักงานสอบสวนปฏิบัติในปริมาณเท่า ๆ กัน พนักงานสอบสวนจะรับผิดชอบใน

ด้านการสอบสวนเท่านั้น ในกรณีที่จำเป็นต้องมีการสอบสวนหลังเกิดเหตุเป็นเจ้าหน้าที่สืบสวน
ทำการสืบสวน

2.4 งานจราจร

2.4.1 วัตถุประสงค์ ประชาชนต้องได้รับการบริการโดยสะดวกรวดเร็ว

2.4.2 เป้าหมาย มีผู้บริการเพียงพอแก่ผู้รับบริการ

2.4.3 วิธีการ จัดให้มีเจ้าหน้าที่จราจรพอปฏิบัติงาน ณ จุดและเวลาที่จำเป็น
เจ้าหน้าที่จราจรมี 2 ประเภท คือ สายตรวจจราจร และประจำจุดจราจร

2.4.4 การปฏิบัติ ศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลเกี่ยวกับการจราจร และนำ
วิทยาการต่างๆ มาใช้ในงานจราจร วางแผนการจัดและควบคุมการจราจร การจัดและควบคุม
การจราจร การให้ข่าวสารข้อมูลเกี่ยวกับจราจรแก่ประชาชน และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน
งานจราจร การให้ความรู้และการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในงานจราจร การให้ความรู้และการ
ศึกษาอบรมแก่ข้าราชการตำรวจ สอดส่อง ตรวจสอบ แนะนำให้ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนปฏิบัติ
ตามกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับเกี่ยวกับจราจร ว่ากล่าวตักเตือนก่อนออกใบสั่ง หรือจับกุม
ผู้ละเมิดกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับเกี่ยวกับการจราจร จัดการเบื้องต้นเมื่อเกิดอุบัติเหตุ
จราจร โดยต้องเข้าตรวจสอบที่เกิดเหตุและคลี่คลายปัญหาเบื้องต้นก่อนส่งร้อยเวรสอบสวนเพื่อไม่
ให้เกิดปัญหาจราจร เก็บรวบรวมข้อมูล และส่งข้อมูลข่าวสารหรือข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ต่อ
การป้องกันปราบปราม จับกุมผู้กระทำในกรณีดังนี้ ความผิดซึ่งหน้าถ้าหากไม่จับกุมในทันทีอาจ
ทำให้คนร้ายหลบหนีหรือเป็นผลเสียต่อการดำเนินคดีได้ ให้ความช่วยเหลือเจ้าหน้าที่สายตรวจ
หรือเจ้าหน้าที่อื่นในการระงับปราบปรามหรือจับกุมผู้กระทำผิดตามความเหมาะสม ตามคำสั่งใน
การระงับปราบปรามจับกุมและสกัดจับ

แนวคิด หลักการ การสอบสวนคดีอาญา

ความหมายของการสอบสวน

ชัยทัศน์ รัตนพันธ์ (2537, หน้า 28) กล่าวว่าจากความหมายของการสอบสวนตาม
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้กำหนดนิยามไว้ว่าการสอบสวน
หมายถึง การรวบรวมหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้
ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหาที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด
เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ รวมตลอดถึงการสอบสวนการตายการตายอันเป็นผลจาก
การกระทำผิดอาญาในกรณีการชันสูตรพลิกศพ ถือเป็นส่วนหนึ่งของการสอบสวนสามัญเมื่อ
ปรากฏแน่ชัดหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลใดตายโดยผิดธรรมชาติ หรือตายในระหว่างอยู่ใน

ความควบคุมของเจ้าพนักงาน ให้มีการชันสูตรพลิกศพเว้นแต่การตายโดยการประหารชีวิตตามกฎหมาย การตายโดยฆาตกรรมฆาตนั้นคือมาตัวตาย, ถูกผู้อื่นทำให้ตาย, ถูกสัตว์ทำร้ายตาย, ตายโดยอุบัติเหตุ, ตายโดยไม่ทราบหรือปรากฏสาเหตุ

ผู้มีอำนาจหน้าที่สอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (6) บัญญัติว่า พนักงานสอบสวนหมายถึง เจ้าพนักงานซึ่งกฎหมายให้มีอำนาจและหน้าที่ทำการสอบสวน

กฎหมายที่ให้เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่การสอบสวนคือ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 18 และมาตรา 20 นั้นเอง ผู้มีอำนาจสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พนักงานสอบสวนทั่วไป ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 18 บัญญัติว่า ในจังหวัดอื่นนอกจากจังหวัดพระนครหรือจังหวัดธนบุรี พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ปลัดอำเภอและข้าราชการตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นนายร้อยตำรวจตรีขึ้นไปมีอำนาจสอบสวนความอาญา ซึ่งได้เกิดหรืออ้างเชื่อว่าได้เกิดภายในเขตอำนาจของตน หรือผู้ต้องหาที่มีที่อยู่หรือถูกจับกุมภายในเขตอำนาจตนได้

2. พนักงานสอบสวนพิเศษ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 บัญญัติว่า ถ้าความผิดซึ่งมีโทษทางกฎหมายได้กระทำความผิดนอกราชอาณาจักร ให้อธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทนเป็นพนักงานสอบสวนที่รับผิดชอบหรือจะมอบหมายหน้าที่นั้นให้พนักงานสอบสวนคนใดก็ได้

ในกรณีที่เป็นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอธิบดีกรมอัยการหรือผู้รักษาการแทน พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาถูกจับในเขตอำนาจ พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ฟ้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

ตามปกติอธิบดีกรมอัยการหรือพนักงานอัยการไม่มีอำนาจสอบสวนแต่ตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 21 ให้อำนาจเฉพาะอธิบดีกรมอัยการและผู้รักษาการแทนว่าจะให้ใครเป็นพนักงานสอบสวนนี้ พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลที่ได้รับความเสียหายได้ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหาที่เป็นพนักงานสอบสวนแต่จะกระทำเฉพาะกรณีจำเป็นระหว่างรอคำสั่งเท่านั้น

วุฒิ วิจิตานนท์ (ม.ป.ป., หน้า 1) กล่าวว่า การสอบสวนคือ กระบวนการขั้นต้นของการดำเนินคดีอาญาโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ ซึ่งต้องกระทำในทุกคดีเพราะมีกฎหมายบังคับไว้ว่าห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาล โดยมีได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน แต่ถ้า

ผู้เสียหายฟ้องคดีต่อศาลด้วยตนเองโดยมิได้ผ่านกระบวนการของเจ้าหน้าที่ของรัฐแล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องมีการสอบสวนเพราะเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องสั่งให้มีการไต่สวนมูลฟ้องก่อน

ความสำคัญของการสอบสวน

ประเด็นสาระสำคัญของการสอบสวนอยู่ที่ว่าในการสอบสวนคดีอาญาที่เกิดขึ้นนั้นจะกระทำได้อีกโดยหลักเกณฑ์ที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ได้กำหนดไว้เป็นการเฉพาะในกรณีดังต่อไปนี้

1. การสอบสวนจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อนั้นได้กระทำไปโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนจะต้องมีเขตอำนาจที่จะสอบสวนคดีนั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ถึงมาตรา 21 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การสอบสวนใดที่มีได้เป็นไปตามนี้ที่กล่าวนี้ย่อมเป็นการไม่ชอบและอาจถือว่าไม่ได้มีการสอบสวนมาแล้วแต่อย่างใด
2. การสอบสวนจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อนั้นได้กระทำไปโดยพนักงานสอบสวนและพนักงานสอบสวนจะต้องมีอำนาจที่จะสอบสวนคดีนั้นได้ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 18 ถึงมาตรา 21 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การสอบสวนใดที่มีได้เป็นไปตามนี้ที่กล่าวนี้ย่อมเป็นการไม่ชอบและอาจถือว่าไม่ได้มีการสอบสวนมาแล้วแต่อย่างใด
3. การสอบสวนถือเป็นเงื่อนไขสำคัญในการยื่นฟ้องอาญาของพนักงานอัยการ ถ้ายังไม่มี การสอบสวนผู้ต้องหาที่ยังฟ้องไม่ได้

มาตรา 28 บัญญัติว่า บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาลคือพนักงานอัยการและผู้เสียหาย

มาตรา 162 บัญญัติว่า ถ้าฟ้องผู้ต้องหาตามกฎหมายแล้วให้ศาลจัดการกักขังคดีราษฎรเป็นโจทก์ก็ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยในข้อหาอย่างเดียวกันได้แล้วให้จัดการตามอนุมาตรา 2(2) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้ กรณีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวมาแล้วถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา

4. การสอบสวนผู้ต้องหา การดำเนินคดีอาญาจะต้องเป็นไปตามหลักการสำคัญในมาตรา 134 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อเจ้าพนักงาน เป็นผู้ต้องหาให้ถามประวัติ ชื่อตัว นามสกุล ชาติบังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบและต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหาเหล่านั้นอาจเป็นพยานหลักฐานอันเขาในการพิจารณาได้เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดจำคำให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้

5. การสอบสวนจะต้องทำด้วยความบริสุทธิ์เที่ยงธรรม สอดคล้องกับมาตรา 135 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ซึ่งได้บัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้พนักงานสอบสวนทำหรือจัดให้ทำการใด ๆ ซึ่งเป็นการล่อลวงหรือขู่เข็ญหรือให้สัญญากับผู้ต้องหาเพื่อจงใจให้เขาให้การใด ๆ ในเรื่องที่ต้องหา”

6. การสอบสวนเป็นการให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปฏิบัติหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายที่กระทำความผิดสิทธิเสรีภาพของบุคคลโดยตรงหลายประการ อาทิ มีอำนาจตรวจตัวผู้ต้องหาเพื่อค้นพบสิ่งจำเป็นต่อการทำการใด ๆ ให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรม (Justice under Law) และข้อจำกัดโดยกฎหมาย (Regal re Striation) ของทุกกรณี

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (11) ได้สรุปความสำคัญของการสอบสวนไว้ดังนี้ (ชวาลย์ วงศ์รอด, 2544, หน้า 22-24)

1. เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา ได้แก่การดำเนินการตามขั้นตอนต่อไปนี้

1.1 การพิจารณาความผิด เมื่อผู้เสียหายมาร้องทุกข์พนักงานสอบสวนแล้วโดยในคำร้องทุกข์นั้นปรากฏสาระสำคัญเกี่ยวกับลักษณะความผิด พฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลง ตลอดจนความเสียหายที่ได้รับและให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะพิจารณาว่าการกระทำตามคำร้องทุกข์นี้ควรจะเป็นความผิดฐานใด ตามมาตราใด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 123)

1.2 การบันทึกปากคำผู้เสียหายและพยาน พนักงานสอบสวนมีอำนาจทำการบันทึกปากคำของผู้เสียหายหรือบุคคลอื่น ๆ ที่เห็นว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์ต่อรูปคดีได้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 133)

1.3 การบันทึกปากคำผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนอาจใช้ถ้อยคำให้การของผู้ต้องหาเป็นพยานหลักฐานชั้นการกระทำผิดตามข้อกล่าวหาได้ ทั้งนี้เพราะกฎหมายได้บัญญัติให้พนักงานสอบสวนก่อนทำการสอบสวนแจ้งให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่า “ถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานชั้นเขาในการพิจารณาคดีได้” (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134) ซึ่งหมายรวมถึงการพิจารณาคดีของเจ้าพนักงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งมีอำนาจหน้าที่พิจารณาคดีนั้น

1.4 การรวบรวมพยานหลักฐาน เป็นการดำเนินการส่วนหนึ่งของพนักงานสอบสวนที่เกี่ยวกับความผิดที่กล่าวหา การรวบรวมพยานหลักฐานนอกจากจะรวบรวมพยานหลักฐานทั้ง 3 ชนิด ได้แก่ พยานบุคคล พยานเอกสาร และพยานวัตถุ แล้วเพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐานดังกล่าว พนักงานสอบสวนยังมีอำนาจดำเนินการที่เกี่ยวกับการตรวจผู้เสียหาย การตรวจตัวผู้ต้องหา การตรวจสิ่งของ การทำภาพถ่ายแผนที่หรือภาพวาดจำลองหรือ

พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือหรือลายเท้า การค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดหรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิด หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ การจะยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาให้ตามหมายเรียก (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132)

2. เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด การที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด อาจกระทำได้โดยการพิจารณาจากพยานหลักฐานต่าง ๆ ที่พนักงานสอบสวนได้ดำเนินการตามที่ได้กล่าวแล้วในข้อ 1 ข้างต้น

3. เพื่อที่จะเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษ พนักงานสอบสวนมีวิธีการเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษได้ดังนี้

3.1 โดยการออกหมายเรียกให้มาพบพนักงานสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 152)

3.2 โดยการออกหมายจับและดำเนินการออกประกาศจับตามระเบียบของทางราชการที่กำหนดไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 66)

3.3 โดยการรับตัวจากเจ้าพนักงานหรือราษฎรผู้ทำการจับ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 89)

3.4 โดยการเข้าพบพนักงานสอบสวนเองหรือผู้ต้องหาเข้ามามอบตัวต่อพนักงานสอบสวน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136)

3.5 โดยพนักงานสอบสวนเป็นผู้จับและควบคุม ซึ่งในระหว่างสอบสวนปรากฏว่าเป็นผู้กระทำความผิด (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136)

แนวคิดเกี่ยวกับการสอบสวน

การดำเนินคดีอาญาได้แบ่งระบบการดำเนินคดีอาญาเป็น 2 ระบบ (ประมวล สวรรณศร. 2517, หน้า 1-2)

1. ระบบกล่าวหา หรือระบบการต่อสู้ระหว่างคู่กรณี ระบบกล่าวหานั้นสืบเนื่องมาจากการที่บุคคลหนึ่งนำเรื่องราวมาฟ้องร้องว่ากล่าวอีกบุคคลหนึ่งคือผู้มีอำนาจ เพื่อให้ผู้มีอำนาจนั้นชำระให้แค้นโดยถือหลักว่าบุคคลทุกคนมีอำนาจกล่าวโทษได้ รัฐเป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดให้วิธีดำเนินคดีอาญาแบบนี้เป็นการที่เอกชนฟ้องร้องกันเอง รัฐในฐานะที่เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดจะต้องตั้งตัวเป็นกลางอย่างแท้จริง คอยทำหน้าที่ดูแลทั้งฝ่ายผู้กล่าวหาและฝ่ายผู้ถูกกล่าวหาได้ดำเนินคดีอันเกี่ยวกับการพิสูจน์พยานหลักฐานของแต่ละฝ่ายให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่รัฐกำหนดขึ้นไว้โดยเคร่งครัด โดยหลักการกล่าวหา มีดังนี้

1.1 เป็นการต่อสู้ระหว่างคู่กรณีอย่างเป็นธรรม โดยเน้นให้ศาลยุติธรรมเป็นกลางในการพิจารณาพิพากษาคดีความจริงจะปรากฏจากการต่อสู้อย่างเสรีและเปิดเผย โดยมีข้อ

สันนิฐานเบื้องต้นว่าผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งได้แก่ ผู้ต้องหา และจำเลย เป็นผู้บริสุทธิ์ ภาระการพิสูจน์ เป็นของฝ่ายโจทก์ ซึ่งได้แก่ อัยการ ในการนำสืบพยานหลักฐานต่าง ๆ เพื่อพิสูจน์ความผิดของ ผู้ถูกกล่าวหาโดยปราศจากข้อสงสัย ในการต่อสู้คดีชั้นศาลแต่ละฝ่ายมีโอกาสที่จะซักค้านพยาน ของฝ่ายตรงข้ามได้ การจัดสรรอำนาจหน้าที่ของฝ่ายต่าง ๆ ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ซึ่งได้แก่ ตำรวจ อัยการ ทนายความจำเลย ผู้พิพากษา ตลอดจนคณะลูกขุน เป็นสิ่งจำเป็น อย่างยิ่งเพื่อป้องกันมิให้อำนาจตกอยู่กับฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตามหลักการตรวจสอบและถ่วงอำนาจ ซึ่งกันและกัน

1.2 เป็นการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยเฉพาะในส่วนของผู้ถูกกล่าวหา จะประกอบด้วยสิทธิในการที่ไม่ให้การก็ได้ สิทธิที่จะปรึกษาทนาย เสรีภาพจากการถูกตรวจค้น จับกุม และควบคุมตัวโดยมิชอบ สิทธิเผชิญหน้ากับโจทก์ และซักค้านพยานโจทก์ สิทธิที่จะได้ รับการปล่อยตัวหรือประกันตัวระหว่างถูกดำเนินคดี และสิทธิในการอุทธรณ์และฎีกา เป็นต้น

2. ระบบไต่สวน เป็นระบบที่ผู้ที่มีอำนาจปกครองมีหน้าที่ดูแลบุคคลในสมาชิกของตน หากกระทำการอันมิชอบ จะมีผู้กล่าวหาฟ้องร้องหรือไม่ก็ตาม ผู้ปกครอง (รัฐ) ต้องชวนชวน กันหาให้รู้ข้อเท็จจริงและความจริงให้จนได้และถือว่าการฝ่าฝืนกฎหมายอาญาเป็นความผิดต่อรัฐ รัฐมีความรับผิดชอบโดยตรงที่จะดำเนินการต่อผู้กระทำความผิด แสวงหาพยานหลักฐานและ ดำเนินการลงโทษ การดำเนินคดีอาญาในระบบนี้ เรื่องวิธีการพิสูจน์พยานหลักฐานไม่มีใครมี หลักเกณฑ์เคร่งครัดดังเช่นระบบกล่าวหา เพราะมุ่งหวังเอาผลที่จะได้รู้ถึงความเท็จและความจริง มากกว่า นอกจากนี้การดำเนินคดีอาญาในระบบไต่สวนจะไม่ยอมให้เอกชนฟ้องร้องกันเอง หากจะมีการฟ้องร้องต้องมีพนักงานอัยการเป็นผู้แทนของรัฐฟ้องร้อง กระบวนการสอบสวนของ ระบบไต่สวนเป็นหน้าที่หลักของรัฐโดยตรงที่จะเข้าไปดำเนินการตั้งแต่การกระทำความผิดเกิดขึ้น โดยเป็นผู้ดำเนินการสอบสวน ฟ้องร้อง และพิจารณาพิพากษา รัฐเป็นผู้กระทำเองโดยไม่ต้องมี ผู้มาร้องทุกข์ ซึ่งหลักการของระบบไต่สวน มีดังนี้

2.1 ระบบนี้ถือหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐ เพราะเห็นว่าการฝ่าฝืนกฎหมาย อาญาเป็นความผิดต่อรัฐ ซึ่งเป็นไปตามแนวความคิดที่ว่าการรักษาความสงบเรียบร้อยเป็นหน้าที่ ของรัฐ

2.2 ผู้ถูกไต่สวนมีลักษณะเป็นเพียงวัตถุแห่งการไต่สวนในคดีเท่านั้น กล่าวคือ ระบบนี้มุ่งแสวงหาข้อเท็จจริงจากตัวบุคคลผู้ต้องสงสัยเป็นสำคัญ โดยปกติผู้ต้องหาแม้จะปฏิเสธ การกระทำผิดของตนเพราะการรับสารภาพเป็นการทำร้ายตนเอง ดังนั้นจึงถือว่าการทรมาน บังคับ ขู่เข็ญจึงเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงมีการใช้จิตวิทยาและกลอุบายในการสอบสวน ไต่สวนเพื่อให้

รับสารภาพ ผู้ไต่สวนจึงเป็นเป้าหมายของการไต่สวน ไม่มีส่วนร่วมในการค้นหาความจริง หมายความหรือผู้ช่วยเหลือผู้ต้องหาที่ไม่มีบทบาทสำคัญที่จะค้นหาความจริงมาเหมือนระบบ กล่าวหา เพราะบทบาทสำคัญเป็นบทบาทของศาล

2.3 เนื่องจากระบบนี้มีบทบาทสำคัญในการดำเนินการพิจารณาหรือค้นหาความจริง ได้ถูกต้อง คือ ศาล ดังนั้นระบบนี้จะได้ผลหรือค้นหาความจริงได้ถูกต้องก็ต่อเมื่อผู้พิพากษาหรือ ผู้ไต่สวนนั้นกระทำการไต่สวนด้วยความระมัดระวัง ไม่ลำเอียง ต้องดำรงคนในฐานะเป็นปฏิปักษ์ และเพื่อประโยชน์ของผู้ต้องสงสัย ซึ่งลักษณะเช่นนี้ได้รับการวิจารณ์ว่าเป็นทฤษฎีบริสุทธิ์หรือ อุดมคติ ผลเป็นไปได้น่าทึ่งเพราะผู้ไต่สวนมักไม่สามารถหลีกเลี่ยงอคติจากการแสวงหาความจริงได้ (ประธาน วัฒนวาณิชย์, 2529, หน้า 147-149)

2.4 ระบบนี้กำหนดระเบียบวิธีเกี่ยวกับการสืบพยานมีน้อย ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจ ได้กว้างขวางและยืดหยุ่นได้ มักไม่มีกฎเกณฑ์การสืบพยานโดยเคร่งครัด โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่มี บทคัดพยานที่เด็ดขาด แต่เปิดโอกาสให้เสนอพยานทุกชนิดมาสู่ศาลได้

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าความสำคัญระหว่างผลประโยชน์ในเรื่องสิทธิเสรีภาพระหว่าง เอกชนนั้นมีความสัมพันธ์กันน้อยมาก เพราะในระบบไต่สวนนี้การดำเนินคดีอาญานั้นถือว่าเป็น การกระทำโดยรัฐ

ปรัชญาการสอบสวน

งานสอบสวนคดีอาญานั้นมีส่วนเกี่ยวกับการอำนวยความยุติธรรม ตลอดจนมีผลกระทบ โดยตรงต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดำรงมิใช่เป็นเพียงผู้พิทักษ์สันติภาพแห่งรัฐหรือดูแลข้อ กฎหมายทั่วไปเท่านั้น แต่เป็นผู้พิทักษ์ศักดิ์ศรีแห่งมนุษยชาติและความเป็นธรรมในสังคมด้วย ดังนั้นพนักงานสอบสวนในฐานะตัวแทนขององค์กรแรกในกระบวนการยุติธรรม ต้องทำหน้าที่ ผลงไวซึ่งความยุติธรรมให้เกิดกับประชาชนอย่างแท้จริง โดยจะต้องดำรงไว้ซึ่งปรัชญาสำคัญ 3 ประการ (วินัย รุ่งรักสกุล, 2538, หน้า 93-96) ได้แก่

1. ความถูกต้อง

ความถูกต้องในการสอบสวนคดีอาญา ในการสอบสวนเพื่อให้เกิดความถูกต้องและเป็น ไปโดยชอบอย่างแท้จริงนั้น จะต้องกระทำภายในกรอบของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ กำหนดไว้โดยเคร่งครัด พนักงานสอบสวนจะต้องเพียรพยายามใช้ศิลป์ในการสอบสวนอย่างเต็ม ความสามารถ การสอบสวนโดยใช้กำลังประทุษร้ายหรือบังคับ ขู่เข็ญ ให้ผู้ต้องหาให้การนั้น พ้นสมัยไปแล้ว สำนักงานตำรวจแห่งชาติไม่มีนโยบายสนับสนุนให้ปฏิบัติเช่นนั้น

การกระทำอย่างใดจะถือว่าเป็นความผิด กฎหมายนั้นวินิจฉัยง่ายแต่ผู้กล่าวหาจะ กระทำผิดหรือไม่เป็นการยากที่จะตัดสินใจ ขึ้นอยู่กับพยานหลักฐานที่สามารถรวบรวมได้ว่ามีมาก

น้อยเพียงใด ในระบบการสอบสวนของต่างประเทศที่เจริญแล้วนั้นศาลจะไม่ยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาโดยมิชอบ การสอบสวนที่นำไปถือว่าเป็นการเสียเปล่านั้นไปพิสูจน์ความผิดของจำเลยในศาลไม่ได้ สำหรับประเทศไทยนั้นการสอบสวนโดยมิชอบของพนักงานสอบสวนจะมีผลให้งานสอบสวน คดีอาญาในส่วนรวมต้องเสียไป ขาดความเชื่อถือไว้วางใจจากบุคลากรในองค์กรกระบวนการยุติธรรมทางอาญารุดร่นต่อไป ทั้งในขั้นตอนของอัยการ และศาล จำนวนการสอบสวนและพยานหลักฐานต่าง ๆ ย่อมมีคำหิ่นและถูกโต้แย้งก่อให้เกิดความสงสัยในชั้นพิจารณาของศาลได้

สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้วางหลักเกณฑ์ให้พนักงานสอบสวนทุกนายยึดหลักการสืบสวน รวบรวมพยานหลักฐานนั้นต้องกระทำภายในกรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่กำหนดไว้ การสอบสวนผู้เสียหายหรือพยานจะต้องไม่เกิดจากการจงใจ ให้คำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดยมิชอบประการอื่น หากการสอบสวนเริ่มต้นโดยมิชอบแล้วก็หมายถึงว่าความบริสุทธิ์ยุติธรรมที่ประชาชนพึงได้รับนั้นถูกทำลายตั้งแต่ต้น

2. ความรวดเร็วในการสอบสวนคดีอาญา

ในหลักของกฎหมายว่าด้วยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือหลักการอำนวยความสะดวกทางอาญาก็ดี การสอบสวนคดีอาญาที่ล่าช้าก็เท่ากับเป็นการปฏิเสธความยุติธรรม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 130 ได้บัญญัติไว้ว่า ให้เริ่มทำการสอบสวนโดยไม่ชักช้า โดยข้อเท็จจริงนั้นหากการสอบสวนกระทำโดยล่าช้า ร่องรอยและพยานหลักฐานต่าง ๆ ในสถานที่เกิดเหตุอาจลบเลือน ถูกย้าย ทำลาย ช่อนเร้น หรือทำให้สูญหายได้ เมื่อผ่านขั้นตอนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐาน ในเบื้องต้นแล้วพนักงานสอบสวนก็จะต้องทำการสอบสวนในชั้นต่อไปให้เสร็จสิ้นโดยเร็วเพื่อป้องกันมิให้ผู้เสียหายหรือพยานหลงลืมเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอันส่งผลให้การเบิกความในศาลคลาดเคลื่อนไปจากข้อเท็จจริงได้ นอกจากนี้ยังส่งผลให้ผู้ต้องหาถูกควบคุมหรือถูกตรึงสิทธิเสรีภาพนานเกินไป การสอบสวนให้เสร็จสิ้นโดยเร็วเรียบร้อยนั้น นอกจากจะส่งผลโดยตรงถึงการอำนวยความยุติธรรมให้เกิดกับประชาชนทั่วไปแล้ว ยังมีผลให้ประชาชนและสังคมเกิดความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานสอบสวนอย่างมากด้วย และจะหันกลับมาให้ความเชื่อถือไว้วางใจให้ความร่วมมือในการแจ้งข่าว เบาะแสของคนร้าย ร่วมมือเป็นพยาน หรือชี้ช่องพยานหลักฐานทางคดี ซึ่งส่งผลให้งานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมได้ผลยิ่งขึ้น คนร้ายเกิดความเกรงกลัวไม่กล้ากระทำความผิด

3. ความเป็นธรรมในการสอบสวนคดีอาญา

ความเป็นธรรมในการสอบสวนนั้นเป็นเรื่องสำคัญมาก และความเป็นธรรมนั้นไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวหนังสือ ไม่อาจวัดได้ด้วยความรู้สึกของคนใดคนหนึ่งในทางวิชาการ นโยบายทางอาญากล่าวว่าความเป็นธรรมนั้นได้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

3.1 ความเป็นธรรมโดยแท้

3.2 ความเป็นธรรมโดยกฎหมาย

การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนควรยึดหลักความเป็นธรรมตามกฎหมายเป็นหลัก แต่ความพิจารณาในการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเห็นอกเห็นใจ กล่าวคือเมื่อมีผู้มาร้องทุกข์กล่าวหาให้ดำเนินคดีกับบุคคลใด และมีการจับกุมผู้ถูกกล่าวหาทำให้ผู้ถูกกล่าวหาเสื่อมเสียชื่อเสียงและถูกจำกัดอิสรภาพลงทันที ความรู้สึกของผู้ถูกจับกุมและญาติพี่น้องจะเริ่มคิดและเรียกร้องหาความยุติธรรมทันทีเช่นกัน และในทางตรงกันข้ามฝ่ายผู้เสียหายหรือผู้ประทุษร้ายร่างกายหรือทรัพย์สินก็จะเรียกร้องความเป็นธรรม เรียกร้องให้เจ้าพนักงานสอบสวนสอบสวนดำเนินคดีให้สามารถลงโทษกับผู้ต้องหาและเพื่อให้ได้รับการชดเชยความเสียหายหรือเพื่อให้ติดตามทรัพย์สินกลับคืนมา จึงต้องเป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนซึ่งจะต้องดำเนินการสืบสวนสอบสวนไปด้วยความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ซึ่งนับเป็นเรื่องสำคัญและยากยิ่งในกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อาจกล่าวได้ว่าขั้นตอนการสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานเป็นขั้นตอนที่เหนื่อยยากที่สุด พนักงานสอบสวนจะต้องค้นหาความจริงและรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ทุกอย่าง ซึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานนั้น จะต้องอาศัยหรือต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่นและนอกจากนั้นยังต้องเดินทางไปในที่ต่าง ๆ เพื่อไปเสาะหาพยานหลักฐานและต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทำงานและต้องแข่งกับเวลา มีการชิงไหว ชิงพริบ ดังนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องทำงานด้วยความเสียสละอดทนต่อความเหนื่อยยาก จึงจะทำให้การสอบสวนเป็นที่พึงและให้ความยุติธรรมกับประชาชนได้อย่างแท้จริง

หลักการสอบสวน

ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 130 (พัฒนา ไชยเศรษฐ, 2528, หน้า 36) บัญญัติว่าให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า จะทำการสอบสวน ณ ที่ใด เวลาใด แล้วแต่พนักงานสอบสวนจะเห็นสมควรโดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย มีหลักการดังนี้

1. ให้เริ่มการสอบสวนโดยไม่ชักช้า
2. จะทำการในที่ใดแล้วแต่จะเห็นสมควร
3. จะต้องทำการสอบสวนเวลาใดก็ได้ตามที่เห็นสมควร
4. ในการสอบสวนผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วย

5. การสอบสวนให้ใช้ภาษาไทย แต่ถ้ามีการจำเป็นต้องแปลภาษาต่างประเทศหรือภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทยก็ให้ใช้ล่ามแปล

6. เอกสารที่เจ้าพนักงานจดไว้เป็นหลักฐาน จะต้องเขียนด้วยหมึกหรือพิมพ์ดีด ถ้ามีผิดห้ามลบออกให้ขีดคำผิดนั้นแล้วเขียนใหม่

7. บันทึกลักษณะให้อ่านให้ผู้ให้ถ้อยคำฟัง ถ้ามีข้อแก้ไขทักท้วงหรือเพิ่มเติมให้แก้ไขให้ถูกต้องหรือก็ให้บันทึกไว้และให้ผู้ให้ถ้อยคำลงลายมือชื่อรับรองว่าถูกต้องแล้ว

8. บันทึกต้องระบุสถานที่ วัน เดือน ปีที่จัดทำและตำแหน่งของเจ้าพนักงาน

9. การสอบปากคำผู้เสียหาย พยาน ผู้ต้องหา พนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หลักการปฏิบัติในการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน

เมื่อมีการกระทำความผิดเกิดขึ้น ผู้เสียหายได้แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนจะต้องดำเนินการจัดการให้เป็นไปตามระเบียบ กฎหมาย คำสั่ง ตลอดจนหลักปฏิบัติที่ได้กระทำต่อเนื่องตลอดมา ดังนี้ (พัฒนะ ไชยเศรษฐ, 2528, หน้า 36)

1. จดบันทึกลงในสมุดรายงานประจำวัน
2. การตรวจสถานที่เกิดเหตุ
3. การสอบสวนปากคำ ผู้กล่าวหา และบุคคลที่เกี่ยวข้อง
4. รับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ
5. ดำเนินการจับกุมตัวผู้ต้องหาหรือขออนุมัติจับกุม
6. การควบคุมผู้ต้องหา
7. การบันทึกการควบคุมตัวผู้ต้องหา
8. การขออำนาจฝากขังผู้ต้องหาหรือปล่อยตัวผู้ต้องหา
9. การปล่อยชั่วคราว
10. การนำตัวผู้ต้องหาไปชี้สถานที่เกิดเหตุ
11. การจัดให้มีการชี้ตัวผู้ต้องหา
12. การชี้รูปผู้ต้องหา
13. การส่งตัวผู้ต้องหาไปทำแผนประทุษกรรม
14. ส่งตัวผู้ต้องหาไปให้แพทย์ตรวจ
15. ส่งตัวผู้กล่าวหาไปให้แพทย์ตรวจ
16. พิมพ์ลายนิ้วมือผู้ต้องหาเพื่อตรวจสอบประวัติ
17. การกันตัวผู้ต้องหาไว้เป็นพยาน

18. การปล่อยตัวผู้ต้องหา
19. การจัดการเกี่ยวกับของกลางในคดีอาญา
20. การจัดทำบัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย
21. ออกคำหารูปพรรณผู้กระทำความผิดเพื่อประกาศสืบจับ
22. ออกคำหารูปพรรณทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้าย
23. ออกหมายเรียกพยาน
24. ออกหมายเรียกผู้ต้องหา
25. การออกหมายจับ
26. การตรวจชั้นสูตรพลิกศพ
27. ทำบันทึกการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน
28. การจัดทำรายงานการสอบสวน
29. การทำบัญชีสำนวนการสอบสวน

นอกจากนี้แล้วพนักงานสอบสวนจะต้องมีหน้าที่ต้องดำเนินการอีกหลายประการแล้วแต่ลักษณะของคดี

อำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบของพนักงานสอบสวน

อำนาจของพนักงานสอบสวน

เพื่อประโยชน์ในการรวบรวมพยานหลักฐาน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงให้อำนาจพนักงานสอบสวนสามารถดำเนินการดังต่อไปนี้

1. อำนาจตรวจและบันทึกต่าง ๆ เกี่ยวกับคดี (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การค้น มาตรา 132 (1))
 - 1.1 ตรวจผู้เสียหาย เมื่อผู้นั้นยินยอมในคดีบางเรื่อง
 - 1.2 ตรวจตัวผู้ต้องหา
 - 1.3 ตรวจสอบสิ่งของที่อาจเป็นพยานหลักฐานได้
 - 1.4 ถ่ายรูป การถ่ายรูปย่อมเกิดประโยชน์ในทางคดีเพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับสถานที่เกิดเหตุ
 - 1.5 ทำแผนที่ในคดีอุกฉกรรจ์ คดีอุบัติเหตุเกี่ยวกับรถยนต์ คดีบุกรุก
2. การค้น ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำความผิดหรือซึ่งอาจเป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติว่าด้วยการค้น

3. หมายถึงให้ส่งของ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 บัญญัติไว้ว่า “กฎหมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ ซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้แต่บุคคลที่กฎหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งของตามหมายแล้วให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติหมาย” ในบางกรณีสิ่งของบางอย่างซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้นั้น อยู่ในความครอบครองของบุคคลหนึ่งบุคคลใด ซึ่งไม่ใช่ผู้ต้องหา เมื่อพนักงานสอบสวนเห็นว่าสิ่งของนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกให้บุคคลนำสิ่งของนั้นมาให้หรือจัดส่งมาให้ หากบุคคลนั้นขัดขืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งย่อมมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 169

4. ยึดสิ่งของ อำนาจยึดสิ่งของที่ค้นพบหรือส่งมาตามที่กล่าวในข้อ 2 และข้อ 3 (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (4) สิ่งของใดที่พนักงานสอบสวนค้นพบหรือที่มีหมายเรียกให้ส่งมาซึ่งสิ่งนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในทางคดีได้

5. หมายถึงตัวบุคคล พนักงานสอบสวนมีอำนาจออกหมายเรียกผู้เสียหายหรือบุคคลใด ซึ่งมีเหตุอันควรเชื่อว่าถ้อยคำของเขาอาจเป็นประโยชน์แก่คดีให้มาตามวัน เวลา และสถานที่ในหมายแล้วให้ถามปากคำบุคคลนั้นไว้ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 136 วรรคแรก)

6. ตั้งมิให้ผู้ใดออกจากสถานที่ชั่วคราวที่จำเป็น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 137)

7. สอบสวนความเป็นมาแห่งชีวิตผู้ต้องหา (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 138)

8. อำนาจให้เจ้าพนักงานอื่นทำการแทน ได้ดังนี้

8.1 การใดที่เป็นการศึกษาสอบสวนอยู่นอกเขตอำนาจของคน มีอำนาจส่งประเด็นให้พนักงานสอบสวนซึ่งมีอำนาจนั้นจัดการได้

8.2 การใดเป็นสิ่งที่เล็กน้อยในการสอบสวนซึ่งอยู่ในอำนาจคนไม่ว่าทำเองหรือจัดการตามประเด็นมีอำนาจสั่งให้ผู้ได้บังคับบัญชาทำการแทนได้ ทั้งนี้เพื่อประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นมิได้เจาะจงให้ทำด้วยตนเอง (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 128)

เขตอำนาจของพนักงานสอบสวน มีหลักให้พิจารณา 3 กรณี ดังนี้

1. ความผิดซึ่งเกิดขึ้น หรืออ้างว่าได้เกิด หรือเชื่อว่าเกิดขึ้นภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนใด พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่อยู่ในเขตนั้น ๆ มีอำนาจสอบสวน

2. ผู้ต้องหาที่มีอยู่ในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนใด พนักงานสอบสวนที่มีอำนาจหน้าที่อยู่ในเขตนั้น ๆ มีอำนาจสอบสวน

3. ผู้ต้องหาถูกจับ ภายในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนใดพนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่อยู่ในเขตนั้นมีอำนาจสอบสวน

ในกรณีความผิดอาญาบางคดีที่มีการกระทำความผิดหลายกิจกรรมเกิดขึ้นต่อเนื่องกันหรือการกระทำความผิดส่วนหนึ่งส่วนใดได้กระทำในหลายท้องที่กว่าจะครบองค์ความผิด อันเป็นการยังไม่แน่ว่าความผิดนั้นเกิดขึ้นในเขตอำนาจของพนักงานสอบสวนใดและใครจะเป็นผู้รับผิดชอบในกรณีดังกล่าวต่อไปนี้ คือ

1. เป็นการไม่แน่ว่าการกระทำความผิดอาญาได้กระทำในท้องที่ใด ในระหว่างหลายท้องที่ พนักงานสอบสวนในท้องที่ใดที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

2. เมื่อความผิดส่วนหนึ่งได้กระทำในท้องที่หนึ่ง แต่อีกส่วนหนึ่งในอีกท้องที่หนึ่ง พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

3. ในกรณีความผิดต่อเนื่องและกระทำต่อเนื่องกันในท้องที่ต่าง ๆ เกินกว่าหนึ่งท้องที่ขึ้นไป พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

4. ในกรณีความผิดซึ่งมีหลายกรณี กระทำลงในท้องที่ต่าง ๆ กัน พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

5. เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะที่ผู้ต้องหา กำลังเดินทาง พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้

6. เมื่อความผิดเกิดขึ้นขณะที่ผู้เสียหายกำลังเดินทาง พนักงานสอบสวนในท้องที่ที่เกี่ยวข้องมีอำนาจสอบสวนได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบ

จะเห็นได้ว่าทั้ง 6 กรณีดังกล่าว พนักงานสอบสวนในทุกท้องที่ที่เกี่ยวข้องต่างมีอำนาจสอบสวนทั้งสิ้น แต่พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวนคดีดังกล่าวจะต้องมีเพียงผู้เดียวสามารถแยกพิจารณาได้ 2 กรณี

1. ถ้าจับกุมผู้ต้องหาได้แล้ว พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบในการสอบสวน คือพนักงานสอบสวนซึ่งท้องที่ที่จับได้อยู่ในเขตอำนาจ

2. ถ้าจับกุมผู้ต้องหาไม่ได้ พนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบการสอบสวน คือพนักงานสอบสวนที่พบการกระทำความผิดก่อนในเขตอำนาจ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 19)

ในกรณีจำเป็นพนักงานสอบสวนต่อไปนี้ มีอำนาจสอบสวนในระหว่างรอคำสั่งจากอัยการสูงสุดหรือผู้รักษาการแทน (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 20 (1) (2))

1. พนักงานสอบสวนซึ่งผู้ต้องหาจับกุมในเขตอำนาจ
2. พนักงานสอบสวนซึ่งรัฐบาลประเทศอื่นหรือบุคคลอื่นที่ได้รับความเสียหายได้

ฟ้องร้องให้ทำโทษผู้ต้องหา

การที่พนักงานสอบสวนจะเข้าทำการสอบสวนคดีอาญาเรื่องหนึ่งเรื่องใด ก็โดยเหตุที่มีการกระทำความผิดปรากฏขึ้นแก่พนักงานสอบสวน ซึ่งอาจกระทำได้ 2 ทาง คือ โดยการร้องทุกข์หรือโดยการกล่าวโทษ

คำร้องทุกข์ หมายถึงการที่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่า มีผู้กระทำความผิดจะรู้ตัวผู้กระทำความผิดหรือไม่ก็ตามซึ่งทำให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหายและการกล่าวหาเช่นนั้นได้กล่าวโดยมีเจตนาจะให้ผู้กระทำความผิดได้รับโทษ (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (7))

ผู้เสียหาย หมายถึงบุคคลผู้ได้รับความเสียหายเนื่องจากการกระทำความผิดฐานใดฐานหนึ่ง รวมทั้งบุคคลอื่นที่มีอำนาจจัดการแทนกันได้ ดังที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ในมาตรา 4, 5 และ 6 (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (4)) ผู้เสียหายจึงรวมถึงบุคคลดังต่อไปนี้

1. บุคคลที่ได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด
3. ผู้มีอำนาจจัดการแทนผู้เสียหาย ได้แก่
 - 2.1 สามีมียสิทธิฟ้องคดีอาญาแทนภรรยาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตโดยแจ้งชัดจากภรรยา
 - 2.2 ผู้แทนโดยชอบธรรมหรือผู้อนุบาลเฉพาะแต่ในความผิดที่ได้กระทำต่อผู้เยาว์หรือผู้ไร้ความสามารถซึ่งอยู่ในความดูแล
 - 2.3 บุพการี ผู้สืบสันดาน สามีย หรือภรรยา เฉพาะแต่ในคดีความผิดอาญาซึ่งผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงแก่ความตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถจัดการเองได้
 - 2.4 ผู้จัดการหรือผู้แทนอื่น ๆ ของนิติบุคคลเฉพาะความผิดซึ่งกระทำแก่นิติบุคคลนั้น

คำกล่าวโทษ หมายถึงการที่บุคคลอื่นซึ่งมิใช่ผู้เสียหายได้กล่าวหาต่อเจ้าหน้าที่ว่ามีบุคคลรู้ตัวหรือไม่ก็ดี ได้กระทำความผิดอย่างหนึ่งขึ้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (8))

คำกล่าวโทษนี้จะเห็นว่าผู้กล่าวโทษต้องเป็นบุคคลอื่นมิใช่ผู้เสียหาย ซึ่งอาจเป็นราษฎรหรือเจ้าพนักงานไม่ว่าจะเป็นพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็สามารถเป็นผู้กล่าวโทษได้ แต่ไม่ควรเป็นพนักงานสอบสวนในคดีนั้นเอง แม้ว่าจะมีสิทธิโดยชอบด้วยกฎหมายก็ตาม

ผู้รับคำกล่าวโทษ แยกออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. พนักงานสอบสวน
2. พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่งรองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมาย
3. ความผิดที่กล่าวโทษ สำหรับความผิดที่กล่าวโทษนั้นมิได้มีกฎหมายระบุไว้ว่าคดีความผิดประเภทใดบ้างที่จะกล่าวโทษได้ แต่ก็เป็นที่เห็นได้ว่าคดีความผิดที่กล่าวโทษได้นั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 121)

หน้าที่ของพนักงานสอบสวน จำแนกตามระดับชั้นได้ดังนี้ (กรมตำรวจ, 2528, หน้า 24-31)

1. สารวัตรสอบสวน

1.1 ทำหน้าที่หัวหน้าผู้รับผิดชอบ “งานสอบสวน”

- 1.1.1 ทำหน้าที่หัวหน้าผู้รับผิดชอบงานสอบสวนตามความเหมาะสม
- 1.1.2 วางแผนการปฏิบัติงาน
- 1.1.3 พิจารณาจัดและมอบหมายให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตามความเหมาะสม
- 1.1.4 พิจารณาวินิจฉัยสั่งการในงานที่เป็นปัญหา
- 1.1.5 ควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 1.1.6 ให้คำปรึกษาแนะนำตลอดจนปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 1.1.7 ติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่
- 1.1.8 ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่น
- 1.1.9 ฝึกอบรมให้เจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถ ความประพฤติ

ระเบียบวินัยเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่

- 1.1.10 เข้าร่วมประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ ตามที่ได้รับแต่งตั้ง
- 1.1.11 ร่วมประชุมกับหน่วยงานอื่นในงานที่เกี่ยวข้องตามที่ผู้บังคับบัญชา

มอบหมาย

- 1.1.12 แก้ไขปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน
- 1.1.13 ตอบปัญหาและชี้แจงเรื่องต่าง ๆ
- 1.1.14 ปฏิบัติหน้าที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวนและการดำเนินคดี และนำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการสอบสวน

1.2.1 รวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นแฟ้มข้อมูลต่าง ๆ โดยอย่างน้อยจะต้องมีข้อมูล ดังนี้ คดีที่เกิดขึ้นและผลของการดำเนินคดี หมายจับ บัญชีทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายและยังไม่ได้คืนพร้อมคำนิรूपพรรณ คดีที่ต้งการสอบสวนเนื่องจากยังไม่รู้ตัวผู้กระทำผิดหรือรู้แล้วแต่ยังจับกุมไม่ได้และยังไม่ขาดอายุความ แนวทางและวิธีการสอบสวนที่เคยปฏิบัติรวมตลอดทั้งผลและปัญหาอุปสรรคขัดข้อง

1.2.2 ศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องรวบรวมได้

1.3 สอบสวนคดีอาญาทุกประเภท

1.3.1 จัดให้สารวัตรสอบสวนและ/หรือรองสารวัตรสอบสวนทำหน้าที่สอบสวนและเปรียบเทียบ ซึ่งในระหว่างเข้าเวรปฏิบัติหน้าที่ให้เรียกว่า “ร้อยเวรสอบสวน” และมีหลักการสำคัญในการจัดดังนี้

1.3.1.1 ให้มีสารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนเข้าเวรรับผิดชอบงานด้านการรับแจ้งความ รับคำร้องทุกข์ หรือกล่าวโทษ และดำเนินการสอบสวนเบื้องต้นหรือเปรียบเทียบในจำนวนที่เหมาะสมที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้โดยสะดวกและรวดเร็ว

1.3.1.2 ให้มีสารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนเพื่อดำเนินการและรับผิดชอบเกี่ยวกับการผลิตฟ้องฝากขังผู้ต้องหา

1.3.1.3 ให้สารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนทำการสอบสวนตามความเหมาะสมที่รับผิดชอบในเวลาอื่นนอกเหนือจากเวลาปฏิบัติงาน

1.3.1.4 ให้สารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนมีเวลาปฏิบัติงานและเวลาพักผ่อนตามมาตรฐานการทำงานเท่าที่จะสามารถกระทำได้

1.3.2 พิจารณามอบหมายคดีให้สารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวน รับผิดชอบดำเนินการตามความเหมาะสม

1.3.3 ดำเนินการสอบสวนคดีอุกฉกรรจ์หรือคดีสำคัญด้วยตนเอง

1.3.4 เข้าร่วมทำการสอบสวนกับพนักงานสอบสวนในคดีที่พิจารณาเห็นสมควร

1.3.5 การปกปิดให้ความคุ้มครองพยานให้กระทำและกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติโดยเคร่งครัด

1.4 เปรียบเทียบการกระทำผิดตามกฎหมายทุกประเภท

1.5 จับกุมผู้กระทำผิดในกรณีต่อไปนี้

1.5.1 ความผิดซึ่งหน้า

1.5.2 ถ้าหากไม่จับกุมในทันทีจะทำให้คนร้ายหลบหนีหรือเป็นผลเสียหายต่อการดำเนินคดี

1.5.3 ร่วมกับกำลังป้องกันปราบปรามทำการจับกุม

1.6 ประสานการปฏิบัติงานกับงานอื่นๆ ในสถานีดำรวจและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดจริงจังเพื่อผลในการป้องกัน ระวัง ปราบปราม

1.6.1 ทำการประสานและกำกับดูแลให้มีการประสานปฏิบัติระหว่างสารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนกับผู้ที่ทำหน้าที่สืบสวนในสถานีดำรวจและหน่วยงานอื่น รวมตลอดทั้งผู้ทำหน้าที่จราจรและป้องกันปราบปรามในสถานีดำรวจ

1.6.2 แจ้งข่าวสารข้อมูลที่พิจารณาว่าเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านการป้องกัน ระวัง ปราบปราม ให้กับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบ

1.7 ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือต่อการดำเนินคดี

1.7.1 สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนร่วมมือเป็นพยานในคดีที่เกิดขึ้น

1.7.2 ให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่มาเป็นพยานในคดี

1.7.3 ปกปิดและให้ความคุ้มครองแก่ประชาชนผู้เป็นพยานและกำกับดูแลให้มีการปฏิบัติโดยเคร่งครัด

1.8 การให้ความรู้

1.8.1 จัดให้มีและเก็บรวบรวมกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับ และเอกสารที่เป็นประโยชน์ต่องานสอบสวน

1.8.2 ดำเนินการให้สารวัตรสอบสวน และ/หรือรองสารวัตรสอบสวนมีความรู้ทางการสอบสวน เทคนิคการสอบสวน กฎหมายระเบียบ คำสั่ง ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

1.8.3 ฝึกอบรมให้ผู้ได้บังคับบัญชา มีความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ระเบียบวินัยเหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ โดยการจัดฝึกอบรมเองหรือขอการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงาน

1.9 งานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

2. สารวัตรสอบสวน

2.1 ในฐานะผู้ช่วยสารวัตรสอบสวนซึ่งทำหน้าที่หัวหน้ารับผิดชอบ“งานสอบสวน” โดยปฏิบัติงานตามที่สารวัตรสอบสวนทำหน้าที่หัวหน้าผู้รับผิดชอบ “งานสอบสวน” มอบหมาย

2.2 จับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีดังต่อไปนี้

- 2.2.1 ความผิดซึ่งหน้า
- 2.2.2 ถ้าหากไม่จับกุมในทันทีจะทำให้คนร้ายหลบหนีหรือเป็นผลเสียหยาบต่อการดำเนินคดี
- 2.2.3 ร่วมกับกำลังป้องกันปราบปรามทำการจับกุม
- 2.3 สอบสวนคดีอาญาทุกประเภท เช่น
 - 2.3.1 ปฏิบัติเช่นเดียวกับรองสารวัตรสอบสวนในฐานะพนักงานสอบสวนอาวุโส
 - 2.3.2 ดำเนินการสอบสวนคดีอาญาอุกฉกรรจ์หรือคดีสำคัญด้วยตนเองหรือตามที่ได้รับมอบหมาย
 - 2.3.3 ร่วมทำการสอบสวนกับรองสารวัตรสอบสวนในคดีที่พิจารณาเห็นสมควร
- 2.4 เปรียบเทียบการกระทำผิดตามกฎหมายทุกประเภท
- 2.5 งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน
- 2.6 งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย
- 3. รองสารวัตรสอบสวน
 - 3.1 สอบสวนคดีอาญาทุกประเภท
 - 3.1.1 เมื่อได้รับแจ้งว่ามีเหตุเกิดขึ้นให้ทำการสอบสวนโดยรีบด่วน
 - 3.1.2 ในกรณีที่ได้รับแจ้งเหตุทางโทรศัพท์หรือทางอื่น ซึ่งผู้แจ้งมิได้มาสถานีตำรวจด้วยตนเอง และเป็นกรณีที่จำเป็นจะต้องตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุหรือกรณีที่ผู้แจ้งมีเหตุจำเป็นซึ่งไม่สามารถมาสถานีตำรวจด้วยตนเองได้
 - 3.1.3 เมื่อได้รับแจ้งว่ามีเหตุเกิดขึ้น ถ้าเป็นกรณีที่มิระเบียบข้อบังคับกำหนดให้ต้องรายงานหรือพิจารณาเห็นสมควรรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ ก็ให้รายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ
 - 3.1.4 เมื่อได้รับแจ้งว่ามีเหตุเกิดขึ้น และพิจารณาเห็นว่าจำเป็นต้องมีการสืบสวนหลังเกิดเหตุ และผู้มีหน้าที่สืบสวนสมควรร่วมดำเนินการตั้งแต่เบื้องต้นให้แจ้งให้รองสารวัตรสืบสวนหรือเจ้าหน้าที่สืบสวนผู้มีหน้าที่ทราบทันที
 - 3.1.5 เมื่อได้รับคำร้องทุกข์ไว้แล้วให้มอบบัตรคำร้องทุกข์ให้กับผู้ร้องทุกข์หรือกล่าวโทษเพื่อสะดวกในการติดต่อกับพนักงานสอบสวนภายหลัง
 - 3.1.6 เมื่อพ้นจากหน้าที่ร้อยเวรสอบสวนให้รายงานการปฏิบัติให้สารวัตรสอบสวนทราบ

3.1.7 ในระหว่างปฏิบัติหน้าที่ร้อยเวรสอบสวน ถ้าจะนัดผู้เสียหายหรือพยาน ในคดีที่เกิดขึ้นในระหว่างที่เข้าเวรเป็นครั้งคราวนี้ต้องพิจารณามีให้เป็นปัญหาอุปสรรคต่อการ ปฏิบัติงานในฐานะร้อยเวรสอบสวน และต้องคำนึงถึงความสะดวกของผู้เสียหายหรือพยาน ที่นัดมาด้วย

3.1.8 ให้ทำสำนวนการสอบสวนที่รับผิดชอบให้แล้วเสร็จตามกำหนด ส่วนการดำเนินการสอบสวนจะทำในวัน เวลา สถานที่ใดให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการ สอบสวน โดยพิจารณาถึงความสะดวกของผู้ถูกสอบสวน ไม่ว่าจะเป็นผู้เสียหายหรือพยาน ด้วยเท่าที่จะสามารถได้

3.1.9 การสอบสวนในกรณีที่ต้องมีการสืบสวนหลังเกิดเหตุควรถูไปด้วย ให้ประสานการปฏิบัติกับผู้มีหน้าที่สืบสวนโดยใกล้ชิดจริงจัง

3.2 ศึกษาเก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน การดำเนินคดี และ นำวิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการสอบสวนตามที่สารวัตรสอบสวนมอบหมาย

3.2.1 เก็บรวบรวมสถิติข้อมูลที่เกี่ยวข้อง รายงานข้อมูลที่ได้ต่อสารวัตร สอบสวนตามที่สารวัตรสอบสวนสั่งการ

3.2.2 ช่วยสารวัตรสอบสวนในการศึกษา เก็บรวบรวมสถิติข้อมูลและนำ วิทยาการต่าง ๆ มาใช้ในการสอบสวนตามที่สารวัตรสอบสวนมอบหมาย

3.3 เปรียบเทียบการกระทำความผิดตามกฎหมายทุกประเภท

3.4 จับกุมผู้กระทำความผิดในกรณีดังต่อไปนี้

3.4.1 ความผิดซึ่งหน้า

3.4.2 ถ้าหากไม่จับกุมในทันทีจะทำให้คนร้ายหลบหนีหรือเป็นผลเสียหาย ต่อการดำเนินคดี

3.4.3 ร่วมกับกำลังป้องกันปราบปรามทำการจับกุม

3.5 ประสานการปฏิบัติกับงานอื่น ๆ ในสถานีดำรวจและหน่วยงานอื่น ๆ ที่ เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดจริงจังตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สารวัตรสอบสวนกำหนด

3.5.1 ทำการประสานกับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ในสถานีดำรวจและหน่วยงานอื่นที่ เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดจริงจังตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สารวัตรสอบสวนกำหนด

3.5.2 แจ้งข่าวสารข้อมูลที่พิจารณาว่าเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานด้านการ ป้องกัน ระวัง ปราบปราม ให้กับผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องทราบหรือรายงานให้สารวัตรสอบสวนทราบ ตามความเหมาะสม

3.6 ดำเนินการเพื่อให้ประชาชนให้ความร่วมมือต่อการดำเนินคดี

3.6.1 สร้างความสัมพันธ์กับประชาชนเพื่อประโยชน์ในการให้ประชาชนร่วมมือเป็นพยานในคดีที่เกิดขึ้น

3.6.2 ให้ความสะดวกแก่ประชาชนที่ร่วมมือมาเป็นพยานในคดี

3.7 งานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบสวน

3.8 งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

กระบวนการสอบสวน

การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษ

การรับคำร้องทุกข์หรือคำกล่าวโทษถือว่าเป็นสาเหตุแห่งการสอบสวนเพราะพนักงานสอบสวนจะมีอำนาจดำเนินการสอบสวนคดีอาญาได้ก็ต่อเมื่อการกระทำผิดนั้นปรากฏขึ้นแก่พนักงานสอบสวนเองหรือโดยการร้องทุกข์และการกล่าวโทษตามนัยที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายอาญาพิจารณาความอาญา เมื่อมีการกระทำผิดเกิดขึ้นผู้เสียหายก็จะมาแจ้งต่อเจ้าพนักงานตำรวจหรือพนักงานสอบสวน หากพนักงานสอบสวนพิจารณาเห็นว่ามิใช่เหตุแห่งการกระทำผิดจริงก็จะรับแจ้งหรือรับคำร้องทุกข์ไว้ แล้วทำการสืบสวนและสอบสวนหาพยานหลักฐานมาเพื่อดำเนินการต่อผู้กระทำผิดต่อไป (วินัย รุ่งรักสกุล, 2538, หน้า 47-58)

คำร้องทุกข์และคำกล่าวโทษนี้เป็นมูลเหตุที่ทำให้เจ้าพนักงานมีอำนาจหน้าที่ที่จะดำเนินการสอบสวนต่อไป เพราะเป็นที่เชื่อได้ในเบื้องต้นแล้วว่าได้มีการกระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้นจริง จึงได้มีผู้มาร้องทุกข์หรือกล่าวโทษต่อเจ้าพนักงาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ผู้ร้องทุกข์อาจร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวนได้ คำร้องทุกข์นั้นต้องปรากฏชื่อและที่อยู่ของผู้ร้องทุกข์ ลักษณะแห่งความผิดพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่ความผิดนั้นได้กระทำลงไป ความเสียหายที่ได้รับและชื่อหรือรูปพรรณของผู้กระทำผิดเท่าที่จะบอกได้

คำร้องทุกข์นี้จะทำเป็นหนังสือหรือร้องด้วยวาจาก็ได้ ถ้าเป็นหนังสือต้องมีวัน เดือน ปี และลายมือชื่อของผู้ร้องทุกข์ ถ้าร้องด้วยวาจาให้พนักงานสอบสวนบันทึกไว้ ลงวัน เดือน ปี และลงลายมือชื่อผู้บันทึกกับผู้ร้องทุกข์ในบันทึกนั้น

ผู้เสียหายจะร้องทุกข์ต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจซึ่งมีตำแหน่ง หน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนและเป็นผู้ซึ่งมีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยตามกฎหมายได้เมื่อมีหนังสือร้องทุกข์ยื่นต่อเจ้าพนักงานดังกล่าวแล้วให้รับจัดการส่งไปยังพนักงานสอบสวนและจะจดหมายเหตุอะไรไปบ้างเพื่อประโยชน์ของพนักงานสอบสวนก็ได้

พนักงานสอบสวนมีอำนาจสอบสวนคดีอาญาทั้งปวง แต่ถ้าเป็นคดีความผิดต่อส่วนตัว ห้ามมิให้ทำการสอบสวนเว้นแต่จะมีคำร้องทุกข์ตามระเบียบจากผู้เสียหาย ผู้ร้องทุกข์จะแก้คำร้องทุกข์ระยะใดหรือจะถอนคำร้องทุกข์เสียเมื่อใดก็ได้ แต่ในคดีซึ่งมิใช่ความผิดต่อส่วนตัว การถอนคำร้องทุกข์เช่นนั้นย่อมไม่ตัดอำนาจพนักงานสอบสวนที่จะสอบสวนหรือพนักงานอัยการที่จะต้องฟ้องคดีนั้นต่อไป

การซักถามและการสอบปากคำ

การซักถามคำให้การผู้ต้องหา ผู้ต้องหา พยาน มีความมุ่งหมายที่สำคัญคือการแสวงหาข้อเท็จจริง พยานหลักฐานและพฤติการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในคดีทั้งเพื่อจะได้ทราบว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด การซักถามปากคำที่ดีจึงต้องมีหลักปฏิบัติ ดังนี้ (ดร.ณ โสคติพันธุ์, 2539, หน้า 118-119)

1. การเตรียมการซักถาม

1.1 สถานที่เกิดเหตุ ก่อนทำการซักถามปกติพนักงานสอบสวนต้องไปตรวจสถานที่เกิดเหตุ

1.2 กำหนดเวลาในการซักถาม

1.3 สถานที่ซักถาม

2. การซักถาม

2.1 ไม่ควรตั้งคำถามหลายคำถามในเวลาเดียวกัน

2.2 หลีกเลี่ยงการถามนำ

2.3 ควรตั้งคำถามที่ง่าย ๆ สุภาพไม่เป็นคำถามที่ยาวหรือสลับซับซ้อน

2.4 ไม่แสดงกิริยาอาการดูหมิ่นเหยียดหยามคำตอบที่ผู้ตอบผิดพลาด

2.5 ไม่ควรตั้งคำถามที่ให้มีคำตอบว่าใช่ หรือ ไม่ใช่ แต่เพียงอย่างเดียว

2.6 การควบคุมการซักถาม

3. การสอบปากคำ โดยปกติมี 2 กรณี (สุวัณชัย ใจหาญ, 2519, หน้า 241-243) คือ

3.1 การสอบสวนปากคำผู้กล่าวหาหรือพยานนั้นหลักทั่วไปของวิชาการสอบสวนแล้วถือว่าผู้กล่าวหาคือ เป็นผู้ที่มีสมควรใจให้ความจริง ดังนั้นจึงไม่ค่อยมีปัญหาหรือข้อโต้แย้ง

3.2 การสอบสวนปากคำผู้ต้องหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 บัญญัติว่า เมื่อผู้ต้องหาถูกเรียกหรือส่งตัวมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือปรากฏว่าผู้ใดซึ่งมาอยู่ต่อหน้าเจ้าพนักงานเป็นผู้ต้องหาให้ถามชื่อ นามสกุล ชาติ บังคับ บิดา มารดา อายุ อาชีพ ที่เกิด และแจ้งข้อหาให้ทราบ และต้องบอกให้ทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็นหลักฐานยังเขาในการพิจารณาได้ เมื่อผู้ต้องหาเต็มใจให้การอย่างใดก็ให้จดคำ

ให้การไว้ ถ้าผู้ต้องหาไม่เต็มใจให้การเลยก็ให้บันทึกไว้ ตามมาครานี้ถ้าผู้ต้องหาอยู่ต่อหน้า พนักงานสอบสวนไม่ว่าจะถูกเรียกมาหรือถูกจับตัวส่งมาหรือเข้าหาพนักงานสอบสวนเองหรือ ปรากฏว่าผู้ที่อยู่ต่อหน้าพนักงานสอบสวนได้กระทำความผิดในขณะนั้น พนักงานสอบสวนจะต้อง ปฏิบัติ ดังนี้

3.2.1 ให้ถามชื่อตัว นามสกุล ชาติ บังคับ บิดามารดา อายุ อาชีพ ที่อยู่ ที่เกิด

3.2.2 ต้องแจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ถ้าพนักงานสอบสวนไม่ได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบ ถือว่ายังไม่ได้มีการสอบสวนในข้อหา นั้น พนักงานอัยการก็ฟ้องในข้อหา นั้นไม่ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้แจ้งข้อหาให้ผู้ต้องหาทราบแล้วและทำการสอบสวนปากคำผู้ต้องหาไว้ เสร็จแล้ว ต่อมาทำการสอบสวนปากคำเพิ่มเติมผู้ต้องหา นั้นอีก ในการสอบสวนครั้งนี้พนักงานสอบสวนไม่จำเป็นต้องแจ้งข้อหา นั้นอีก

3.2.3 ต้องบอกให้ผู้ต้องหาทราบก่อนว่าถ้อยคำที่ผู้ต้องหากล่าวนั้นอาจใช้เป็น หลักฐานยังเขาในการพิจารณาได้

การสืบสวน

หลักปฏิบัติด้วยการสืบสวนและการสอบสวนของไทยได้ยึดถือตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 2 (10) บัญญัติไว้ว่า การสืบสวนหมายความว่า ความถึงการแสวงหา ข้อเท็จจริงและหลักฐาน ซึ่งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่เพื่อ รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิดในสาระ สำคัญ 2 ประการอันเป็นหลักสากล คือ จะต้องสืบสวนให้พบว่าได้มีการกระทำความผิดกฎหมายขึ้น จริงหรือไม่ และใครเป็นผู้กระทำความผิดในคดีนั้น ๆ

1. ผู้มีอำนาจและเขตอำนาจในการสืบสวน

พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจมีอำนาจทำการสืบสวนคดีอาญาได้ หมายถึงว่า อำนาจในการสืบสวนเป็นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจโดยไม่จำกัดว่าจะเป็นพนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจในชั้นระดับใด

2. หลักเกณฑ์ปฏิบัติว่าด้วยการสืบสวน

หลักปฏิบัติว่าด้วยการสืบสวนมิได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นการแตกต่างไปจากเงื่อนไขหลักการสอบสวนและการพิจารณาของศาล ซึ่งจะต้องทำตาม แบบพิธีที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย การทำกฎหมายมิได้กำหนดหลักเกณฑ์การสืบสวน ใน ทำนองเดียวกับการสอบสวนนั้นเนื่องจากการสืบสวนเป็นกระบวนการปฏิบัติเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงขั้นต้นของพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจเท่านั้น ซึ่งได้ปฏิบัติไปตามอำนาจหน้าที่และมี เทคนิคปฏิบัติงานสืบสวนในหลายรูปแบบ

ประมวลระเบียบการตำรวจภาค 1 ระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีเล่ม 1 ได้วางหลักเกณฑ์ปฏิบัติเพื่อบรรลุดังประสิทธิผลในการสืบสวนคดีอาญาที่น่าสนใจ ทั้งควรคำนึงถึงองค์ประกอบในทางปฏิบัติที่สำคัญดังต่อไปนี้คือ การสืบสวนมีอยู่ 2 ระยะ

1. การสืบสวนก่อนเกิดเหตุหรือการหาความรู้เบื้องต้น นับเป็นระยะการสืบสวนหาข้อมูลเบื้องต้นแห่งเหตุการณ์ทั่วไป หรือเพื่อได้มาซึ่งสาระข้อมูลอันเป็นประโยชน์ในการรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชนและป้องกันเหตุร้าย

2. การสืบสวนในกรณีที่ได้มีการกระทำผิดเกิดขึ้นแล้ว การสืบสวนในกรณีนี้เป็น การสืบสวนภายหลังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อประโยชน์ในการหาข้อเท็จจริง ประจักษ์พยานที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดนั้น ๆ มาใช้เป็นหลักฐานดำเนินคดีต่อไป แยกการสืบสวนออกได้เป็น 2 กรณี คือ

2.1 ในคดีจับตัวผู้ต้องหาได้ เป็นหน้าที่ของตำรวจที่จะต้องสืบสวนหาพยานหลักฐาน ข้อเท็จจริง ตลอดจนเอกสารและวัตถุที่สามารถใช้เป็นหลักฐานในเรื่องนั้น ๆ ทั้งในสถานที่เกิดเหตุและนอกสถานที่เกิดเหตุเพื่อจะได้ทราบแน่ชัดว่าผู้ต้องหานั้น ๆ ได้กระทำความผิดจริงหรือไม่และมีหลักฐานพอที่จะดำเนินคดีทางศาลได้หรือไม่ประการ

2.2 ในคดีที่ยังไม่ได้ตัวผู้กระทำความผิดหรือได้ทราบว่าผู้กระทำความผิดทางอาญาเกิดขึ้น เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่จะต้องดำเนินการสืบสวนหาหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด สาเหตุในการกระทำความผิด รวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ และสืบสวนเพื่อติดตามจับกุมผู้กระทำความผิดดำเนินการตามกฎหมาย อีกทั้งยังต้องสืบสวนหาทรัพย์สินที่ถูกประทุษร้ายไปกลับคืนมาด้วย

การค้นและการตรวจยึด

การตรวจค้นซึ่งมี 2 นัย คือ การตรวจค้นหาตัวบุคคลและการตรวจค้นหาเพื่อพบสิ่งของ การค้นหาตัวบุคคลหมายถึง การค้นสถานที่หรือเคหสถานเพื่อจะพบตัวบุคคลใดบุคคลหนึ่งและการค้นหาตัวบุคคลก็เพื่อจะจับกุมนั่นเอง ส่วนการค้นหาเพื่อพบสิ่งของนั้นอาจจะเป็นการค้นสถานที่เพื่อพบสิ่งของที่ต้องการค้นนั้นหรืออาจจะเป็นการค้นตัวบุคคลเพื่อพบสิ่งของก็ได้ เหตุแห่งการค้นก็เช่นเดียวกับเหตุการณ์จับคือมีเหตุอันควรเชื่อหรือมีเหตุอันควรเชื่ออย่างแน่นแฟ้น แต่ในทางปฏิบัติแล้วเหตุในการค้นมักจะผ่อนปรนได้มากกว่าเหตุแห่งการจับกุมเพราะการค้นมักจะ ไม่ก่อนมีข้อโต้แย้งจากประชาชนเท่ากับการจับกุม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการค้นไว้ในมาตรา 92 ว่าการค้นสถานที่จะต้องมีการออกหมายค้นเสียก่อน เว้นแต่ในบางกรณีที่สามารถค้นได้โดยไม่ต้อง

มีหมายค้น ส่วนการที่จะออกหมายค้นก็จะต้องมีเหตุผลตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 69 ซึ่งจะต้องมีเหตุอันควรสงสัยมิใช่ว่าผู้มีอำนาจออกหมายจะออกหมายค้นได้ตามอำเภอใจ

ส่วนการค้นตัวบุคคลในสาธารณสถานนั้น มาตรา 93 ให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายค้น เพียงแต่เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดหรือไม่มาโดยการกระทำความผิดหรือมีไว้เป็นความผิด

การจับกุม

การจับกุม หมายถึงการทำให้เสรีภาพในการเคลื่อนไหวได้โดยอิสระสิ้นสุดลง คำরাบางเล่มอาจให้ความหมายว่า หมายถึงการยึดตัวบุคคลและหน่วงเหนี่ยวไว้ภายใต้การควบคุมโดยอำนาจของกฎหมาย และคำราบางเล่มก็ให้ความหมายว่าเป็นการตัดเสรีภาพของบุคคลโดยอำนาจของกฎหมาย

เมื่อมีการกล่าวหาว่ามีการกระทำความผิดเกิดขึ้น กฎหมายได้ให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานตำรวจที่จะจับผู้ต้องหาหรือผู้ถูกกล่าวหาสงสัยโดยมีเหตุอันควร การจับเป็นการใช้อำนาจของรัฐจึงต้องกระทำโดยชอบตามขั้นตอนของกฎหมาย วิธีการในการจับกุมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บันทึกไว้ใน มาตรา 83 ว่าในการจับนั้นเจ้าพนักงานจะต้องแจ้งแก่ผู้ที่จับกุมทราบว่า เขาต้องถูกจับแล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของเจ้าพนักงานพร้อมด้วยผู้จับ แต่ถ้าจำเป็นก็ให้จับตัวไป และมาตรา 84 ได้บัญญัติต่อไปว่าเจ้าพนักงานผู้ทำการจับต้องเอาตัวผู้ถูกจับไปยังที่ทำการโดยทันทีและเมื่อถึงที่นั้นแล้วถ้ามีหมายจับก็ให้เอาออกอ่านให้ผู้ถูกจับฟัง ทั้งให้แจ้งเหตุที่จับนั้นด้วยและในกรณีจำเป็นถ้าผู้ถูกจับได้รับบาดเจ็บเจ้าพนักงานจะจัดการพยาบาลผู้ถูกจับเสียก่อนนำตัวไปส่งยังที่ทำการก็ได้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้บัญญัติให้ต้องมีการออกหมายจับก่อนที่จะจับกุมบุคคลใดเว้นแต่เป็นกรณีที่เป็นความผิดซึ่งหน้า มาตรานี้เป็นมาตรการที่ช่วยคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนให้พ้นจากการจับกุมได้อย่างเป็นปกติ โดยการออกหมายจับนี้จะต้องมีเหตุผลที่สมควรมิใช่กระทำความตามอำเภอใจ เช่น มาตรา 59 วรรคสอง บัญญัติไว้ว่าในกรณีที่มิผู้ร้องขอให้ออกหมายจับ เจ้าพนักงานหรือศาลผู้ออกหมายจะต้องสอบให้ปรากฏเหตุผลสมควรที่จะออกหมายนั้นเสียก่อน มาตรา 66 วางหลักไว้ว่าเหตุที่จะออกหมายจับได้ คือ

1. เมื่อผู้ต้องหาซึ่งถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรเป็นผู้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง
2. เมื่อความผิดที่ผู้ต้องหาถูกสงสัยโดยมีเหตุอันควรมีอัตราโทษอย่างสูงตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป มาตรา 78 ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจที่จะจับโดยไม่มีหมายได้ในกรณีที่พบโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นจะกระทำความผิดโดยมีเครื่องมืออาวุธหรือวัตถุอย่างอื่นอัน

สามารถใช้ในการกระทำความผิดหรือเมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าผู้นั้นได้กระทำความผิดมาแล้วและจะหลบหนี

จึงเห็นได้ว่าโดยหลักการแล้ว ก่อนการจับกุมหรือออกหมายจับในแต่ละครั้งได้ผ่านขั้นตอนกลั่นกรองพิจารณาพอสมควรแล้ว เจ้าพนักงานจึงได้กระทำลงไปแต่ขั้นตอนเหล่านี้เป็นสิ่งที่บุคคลภายนอกอาจไม่ทราบไม่เห็น โดยเฉพาะปัจจุบันนี้ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาเพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับหรือผู้ต้องหาที่ถูกควบคุมมากขึ้น โดยมีสิทธิตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 7 ทวิ ดังต่อไปนี้

1. พบและปรึกษาผู้ที่จะเป็นทนายสองต่อสอง
2. ได้รับการเยี่ยมตามสมควร
3. ได้รับการรักษาพยาบาลโดยเร็วเมื่อเกิดการเจ็บป่วย

การควบคุม

เมื่อมีการจับกุมผู้ต้องหากระทำความผิดกฎหมายอาญาได้แล้ว กระบวนการยุติธรรมที่จะต้องตามมาคือ การควบคุมตัวผู้ต้องหาที่จับกุมไปส่งยังที่ทำการของพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบดำเนินการสอบสวนตามกระบวนการ

ความหมายของคำว่า ควบคุม ตามความในมาตรา 2 (21) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ให้ความหมายของคำว่า ควบคุม หมายถึงการคุมหรือกักขังผู้ถูกจับโดยพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจในระหว่างสืบสวนและสอบสวน

การควบคุมเป็นมาตรการที่รัฐบังคับกับผู้ถูกกล่าวหาเพื่อให้การสอบสวนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย เพื่อประกันการมีตัวของผู้ต้องหาหรือจำเลยและเพื่อการบังคับโทษ ดังนั้นจึงเป็นการจำกัดเสรีภาพในการเคลื่อนไหวของผู้ถูกกล่าวหา แต่ทั้งนี้การควบคุมตัวระหว่างคดีเป็นเรื่องของข้อกเว้นโดยหลักการแล้วเจ้าพนักงานจะต้องปล่อยตัวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะควบคุมตัวผู้ต้องหาไว้เฉพาะกรณีจำเป็นเท่านั้น และการควบคุมเป็นเรื่องของรัฐ ราษฎรไม่มีอำนาจควบคุมผู้ถูกจับ

หลักเกณฑ์ปฏิบัติว่าด้วยการควบคุมของไทย สรุปสาระสำคัญได้ดังนี้

1. ห้ามมิให้ใช้วิธีควบคุมผู้ถูกจับเกินกว่าที่จำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เขาหนีเท่านั้น (ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 86)

2. ห้ามมิให้ควบคุมผู้ถูกจับไว้เกินจำเป็นตามพฤติการณ์แห่งคดี

หลักเกณฑ์ในการฝากขัง มีดังนี้

1. ปัญหาเกี่ยวกับการควบคุม

2. การที่พนักงานสอบสวนใช้ดุลยพินิจเอาตัวผู้ต้องหาที่ถูกจับเข้าห้องควบคุมที่สถานตำรวจ

การปล่อยชั่วคราว

การปล่อยชั่วคราวเป็นวิธีการหนึ่งในการดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมทางอาญา อันเป็นผลให้ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้รับการปลดปล่อยให้เป็นอิสระชั่วคราว ก่อนที่ศาลจะพิพากษา วิธีการนี้เป็นวิธีการที่คุ้มครองสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวิธีการหนึ่ง การปล่อยชั่วคราวเป็นอำนาจของเจ้าพนักงานตำรวจตลอดจนพนักงานอัยการและศาล

เมื่อมีผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดถูกจับกุมมาดำเนินคดี เขาย่อมมีสิทธิที่จะยื่นคำร้องขอให้ปล่อยชั่วคราว ผู้ยื่นคำร้องจะต้องมีประกันหรือหลักประกันต่าง ๆ เพื่อเป็นสิ่งที่แสดงให้เจ้าพนักงานเชื่อได้ว่าผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะไม่หลบหนีและมีใจว่าเมื่อถูกริบประกันหรือหลักประกันแล้วตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดจะหลุดพ้นความผิดนั้น ซึ่งหาได้เป็นเช่นนั้นไม่ผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดซึ่งหลบหนีไปนั้นจะต้องถูกออกหมายจับและถูกเจ้าพนักงานตำรวจติดตามจับกุมไปจนกว่าความผิดนั้น ๆ จะขาดอายุความตามที่กฎหมายกำหนดไว้

หลักประกันที่ใช้ในการประกันตัวผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด ได้แก่ เงินสดหรือโฉนดที่ดินหรือพันธบัตรของรัฐบาล เมื่อเจ้าพนักงานตำรวจกำหนดวงเงินในการใช้ประกันตัวผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำความผิดก็ใช้เงินตามจำนวนนั้น สำหรับโฉนดที่ดินจะต้องให้เจ้าพนักงานที่ดินประเมินราคาเสียก่อน จึงจะใช้เป็นหลักประกันผู้ต้องหาได้โดยจะต้องมีราคาประเมินเป็นสองเท่าของวงเงินที่เจ้าหน้าที่ตำรวจได้กำหนดไว้จึงจะใช้เป็นหลักประกันตัวผู้ต้องหาได้ ทรัพย์สินที่ใช้เป็นหลักประกันตัวผู้ถูกกล่าวหาได้อีกประการหนึ่งก็คือ สิ่งปลูกสร้างหรือบ้าน แต่ผู้ประกันจะต้องได้รับความยินยอมจากเจ้าของที่ดินนั้น

การกำหนดวงเงินในการประกันของเจ้าพนักงานในการประกันตัวผู้ต้องหา เจ้าพนักงานจะต้องปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 108 ซึ่งได้บัญญัติถึงการใช้ดุลยพินิจในการพิจารณาให้ปล่อยตัวชั่วคราวจะต้องพิจารณาข้อเหล่านี้ประกอบ คือ

1. ความหนักเบาของข้อหา
2. พยานหลักฐานที่น่าสืบแล้วมีเพียงใด
3. พฤติการณ์ต่าง ๆ แห่งคดีเป็นอย่างไร
4. เชื่อถือผู้ร้องขอประกันหรือหลักประกันได้เพียงใด หรือไม่
5. ผู้ต้องหาหรือจำเลยน่าจะหลบหนีหรือไม่

เมื่อพิจารณาตามข้อ (1)-(5) เจ้าพนักงานตำรวจผู้ที่เป็นพนักงานสอบสวนก็จะกำหนดวงเงินที่ใช้ในการประกันตัว การกำหนดวงเงินในทางปฏิบัติจะดูอัตราโทษของความผิดใน

คดีนั้น ๆ ปัญหาในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นพนักงานสอบสวนไม่สามารถให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาสำหรับผู้ที่มีฐานะแตกต่างกัน

การรวบรวมพยานหลักฐาน

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 139 บัญญัติว่าให้พนักงานสอบสวนบันทึกการสอบสวนตามหลักทั่วไปในประมวลกฎหมายนี้อันว่าด้วยการสอบสวนและให้เอาบันทึกเอกสารอื่นซึ่งได้มา อีกทั้งบันทึกและเอกสารทั้งหลายซึ่งเจ้าพนักงานอื่นผู้สอบสวนคดีเกี่ยวกันนั้นส่งมารวมเข้าสำนวนไว้ เอกสารที่อื่นเป็นพยานให้รวมเข้าสำนวนถ้าเป็นสิ่งของอย่างอื่นให้ทำบัญชีรายละเอียดรวมเข้าสำนวนไว้

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 130 และ 131 กำหนดให้เริ่มทำการสอบสวนโดยมิชักช้า พนักงานสอบสวนจะทำการสอบสวนที่ใด เวลาใดก็ได้ แล้วแต่จะเห็นสมควร โดยผู้ต้องหาไม่จำเป็นต้องอยู่ด้วยเพราะอยู่ในขั้นตอนที่จะค้นคว้าหาพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวน พนักงานสอบสวนต้องมีหน้าที่รวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกกล่าวหาและเพื่อรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด

หลังจากที่พนักงานสอบสวนได้รวบรวมพยานหลักฐานเสร็จสิ้นแล้ว ขั้นตอนถัดมาคือการรวบรวมการสอบสวนเข้าสำนวน ซึ่งเรียกว่าสำนวนการสอบสวนเพื่อจะได้สรุปสำนวนมีความเห็นทางคดี ซึ่งพนักงานสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีว่าด้วยการทำสำนวนการสอบสวน เมื่อได้รวบรวมพยานหลักฐานแล้วพนักงานสอบสวนต้องทำรายงานการสอบสวน สรุปพยานหลักฐานทั้งหมดที่รวบรวมมาพร้อมมีความเห็นเกี่ยวกับการสอบสวนเสนอผู้บังคับบัญชาพิจารณาสั่งการเพื่อส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาอีกต่อไป ซึ่งจะมีความเห็นได้ดังนี้ คือ งดการสอบสวน ควรให้งดการสอบสวน สั่งไม่ฟ้อง สั่งฟ้องหรือสั่งเห็นชอบในคดีที่พนักงานสอบสวนได้เปรียบเทียบไปตามพระราชบัญญัติที่เปรียบเทียบคดีอาญาแล้ว

การรวบรวมการสอบสวนเข้าสำนวนประกอบด้วยข้อความสำคัญ ดังนี้

1. วัน เวลา ตำบลที่เกิดเหตุ
2. ข้อกล่าวหาอันเป็นมูลเหตุให้เกิดความผิดจะต้องชัดเจนและถูกต้อง
3. คำให้การของผู้ต้องหาทั้งในกรณีรับสารภาพหรือปฏิเสธ
4. คำให้การของพยาน ควรลำดับตามความสำคัญของพยานโดยนำพยานบุคคลที่เป็นประจักษ์พยานไว้ก่อนแล้วตามด้วยพยานแวดล้อมของแต่ละฝ่าย
5. หลักฐานอื่นประกอบเพิ่มเติม เช่น พยานเอกสาร บัญชีพยานวัตถุของกลาง เป็นต้น

6. สรุปรายงานการสอบสวนพร้อมทั้งความเห็นเหตุผลที่พนักงานสอบสวนหยิบยกพยานหลักฐานขึ้นอ้างว่า ควรเชื่อ ไม่เชื่อ เพราะเหตุใด มีความเห็นควรฟ้องหรือคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตามกฎหมายใดหรือมีความเห็นควรให้งดการสอบสวนไว้

7. จัดเรียงสำนวนการสอบสวนให้เป็นไปตามลำดับ ดังนี้ เริ่มต้นด้วยรายงานการสอบสวน คำให้การผู้เสียหาย คำให้การผู้ต้องหา คำให้การพยาน (เรียงตามความสำคัญของพยาน) เอกสารพยาน บัญชีทรัพย์สิน บัญชีของกลาง หรือบัญชีทรัพย์สินได้คืน รายงานชั้นสูตรต่าง ๆ แผนที่เกิดเหตุ หรือภาพถ่ายสถานที่เกิดเหตุ รายงานแผนประทุษกรรม ประวัติของผู้ต้องหา บันทึกการแจ้งสิทธิผู้ต้องหา บันทึกการควบคุมผู้ต้องหา สำเนาคำร้องขอคัดฟ้องฝากขังผู้ต้องหา ต่อศาล พิมพ์ลายนิ้วมือของผู้ต้องหา ประวัติการต้องโทษของผู้ต้องหา บัญชีท้ายสำนวน

8. ให้หัวหน้าพนักงานสอบสวนแห่งท้องที่หรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้ลงนามรับผิดชอบในรายงานการสอบสวนร่วมกับพนักงานสอบสวนด้วย และลงนามในหนังสือนำเสนอสำนวนสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

9. การปฏิบัติเกี่ยวกับความเห็นในการสั่งคดี ได้แก่ สั่งฟ้อง สั่งไม่ฟ้อง ให้งดการสอบสวน หรืองดการสอบสวนขึ้นอยู่กับอำนาจการสั่งคดีของพนักงานสอบสวน ซึ่งมีการกำหนดระเบียบอำนาจการสั่งคดีของพนักงานสอบสวนและอำนาจการสั่งคดีของพนักงานอัยการ ตามนัยที่ได้บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

การทำความเข้าใจทางคดีและการจัดการกับสำนวนการสอบสวน

เมื่อการสอบสวนเสร็จแล้วพนักงานสอบสวนผู้รับผิดชอบจะต้องทำความเข้าใจเข้าไปในสำนวนการสอบสวน ในการทำความเข้าใจนั้นพนักงานสอบสวนจะต้องทำความเข้าใจถ้อยคำที่บันทึกไว้พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานต่าง ๆ โดยตลอดแล้ววินิจฉัยว่าข้อความใดเป็นความจริงหรือเป็นความเท็จ ควรเชื่อหรือไม่ แล้วทำความเข้าใจไปตามที่วินิจฉัยได้พร้อมด้วยเหตุผลโดยชัดเจน ดังนี้

1. กรณีที่ไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด

1.1 กรณีซึ่งความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี กฎหมายบัญญัติว่าถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิด ให้พนักงานสอบสวนจัดการ ดังนี้

1.1.1 งดการสอบสวน

1.1.2 บันทึกเหตุที่ควรคำนึงไว้

1.1.3 ส่งบันทึกพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนไปยังพนักงานอัยการ

ในกรณีเช่นนี้พนักงานสอบสวนมีอำนาจงดการสอบสวนได้ทีเดียว แต่ต้องทำบันทึกเหตุที่คำนึงไว้แล้วส่งไปยังพนักงานอัยการพร้อมด้วยสำนวนเพื่อพิจารณาอีกชั้นหนึ่ง

1.2 กรณีซึ่งความผิดนั้นมีอัตราโทษจำคุกสูงเกินกว่า 3 ปี กฎหมายบัญญัติว่า ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้ใดเป็นผู้กระทำความผิดให้พนักงานสอบสวนจัดการดังนี้

1.2.1 ทำความเห็นที่ตรวจการสอบสวน

1.2.2 ส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นดังกล่าวไปยังพนักงานอัยการ
ในกรณีนี้พนักงานสอบสวนไม่มีอำนาจจัดการสอบสวนได้ ต้องฟังคำสั่งจากพนักงานอัยการเสียก่อน

2. กรณีปรากฏตัวผู้กระทำความผิด อาจพิจารณาได้ 2 ประการ คือ

2.1 กรณีที่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้ เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับผิดชอบในการสอบสวนเห็นว่าการสอบสวนเสร็จแล้วและรู้ตัวว่าบุคคลใดเป็นผู้กระทำความผิดแต่เรียกหรือจับตัวยังไม่ได้เพราะบุคคลนั้นได้หลบหนีไปก็ดี เมื่อได้รับความตามทางสอบสวนอย่างใดก็ให้พนักงานสอบสวนนั้นทำความเห็นว่าควรสั่งฟ้องหรือไม่ควรสั่งฟ้องแล้วส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นไปยังพนักงานอัยการ

2.2 กรณีที่ผู้กระทำความผิดถูกควบคุมหรือขังอยู่หรือปล่อยชั่วคราว หรือเชื่อว่าคงได้ตัวมาเมื่อออกหมายเรียกในกรณีดังกล่าวนี้เมื่อพนักงานสอบสวนได้รับผิดชอบเห็นว่าการสอบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ให้พนักงานสอบสวนนั้นทำความเห็นตามฟ้องสำนวนการสอบสวนว่าควรสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องส่งสำนวนไปยังพนักงานอัยการ

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งไม่ฟ้องให้ส่งแต่สำนวนพร้อมด้วยความเห็นไปยังพนักงานอัยการ ส่วนตัวผู้ต้องหาให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจปล่อยหรือปล่อยชั่วคราวแล้วแต่จะเห็นสมควรตามเหตุผลแห่งคดีและตัวผู้ต้องหาถูกขังอยู่ตามหมายของศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 87 ก็ให้พนักงานสอบสวนผู้นั้นร้องขอต่อศาลเองหรือขอให้พนักงานอัยการขอต่อศาลให้ปล่อยผู้ต้องหานั้น

ในกรณีที่เสนอความเห็นควรสั่งฟ้องให้พนักงานสอบสวนส่งสำนวนพร้อมกับตัวผู้ต้องหาไปยังพนักงานอัยการ เว้นแต่ตัวผู้ต้องหานั้นถูกขังอยู่ตาม มาตรา 87 แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็คงเหมือนว่าได้ส่งตัวผู้ต้องหาไว้ด้วย (สำนักงานกฤษฎีกา, 2525, หน้า 130-131)

การใช้ดุลพินิจในการทำความเห็นสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องมีลำดับขั้นตอนในการพิจารณา 3 ขั้น คือ

1. ขั้นจับกุม ควรมีเหตุผลและพยานหลักฐานมีมูลพอจับหรือมีเหตุสมควรที่จะออกหมายจับได้ตามกฎหมาย

2. ขั้นสอบสวน ควรมีพยานหลักฐานพอพียงให้ศาลพิจารณาได้ ซึ่งมีการดูแลและคำนึงอำนาจกันระหว่างความเห็นของพนักงานสอบสวนกับความเห็นของพนักงานอัยการ โดยยึดเอาความเห็นของพนักงานอัยการเป็นที่สุด

3. ขั้นพิจารณาของศาล จะต้องมีการพยานหลักฐานมั่นคงจนปราศจากสงสัย ศาลจึงจะพิจารณาลงโทษได้ หากมีเหตุสงสัยแม้แต่น้อยศาลอาจยกประโยชน์แห่งข้อสงสัยนั้นให้แก่จำเลย
การเปรียบเทียบปรับ

ในคดีความผิดที่เป็นลหุโทษหรือความผิดซึ่งมีอัตราโทษไม่สูงกว่าลหุโทษ หรือความผิดต่อกฎหมายแผนกภาษีอากรหรือคดีที่มีโทษปรับสถานเดียวอย่างสูงไม่เกิน 2,000 บาท พนักงานสอบสวนมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ แต่ต้องส่งบันทึกให้พนักงานอัยการเพื่อพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง

ปัญหาที่สำคัญในการเปรียบเทียบปรับ คือ การกำหนดค่าปรับและค่าสินไหมทดแทน (ถ้ามี) ซึ่งเป็นเรื่องที่ทั้งผู้ต้องหาและผู้เสียหายจะต้องยินยอมตามที่พนักงานสอบสวนกำหนดจึงจะสามารถดำเนินการเปรียบเทียบได้ เว้นแต่คดีที่มีโทษปรับสถานเดียวและผู้ต้องหายินยอมเสียค่าปรับอย่างสูง พนักงานสอบสวนก็ชอบที่จะดำเนินการปรับได้เลยโดยไม่ต้องสอบถามว่าผู้เสียหายจะยินยอมหรือไม่ สำหรับเรื่องค่าสินไหมทดแทนเป็นเรื่องที่ผู้เสียหายจะต้องไปฟ้องร้องกันเองทางแพ่ง

อุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

ได้มีผู้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน อาทิเช่น สง่า ดวงอัมพร (2526, หน้า 41-42) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรืออุปสรรคที่มักพบในการดำเนินการสอบสวน ใน 5 ด้าน คือ ด้านระบบงานเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับ ด้านกำลังเกี่ยวกับพนักงานสอบสวนมีจำนวนไม่เพียงพอ ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะ ด้านการประสานงาน และด้านความร่วมมือของประชาชน สถิตพร ปึงโพธิ์ (2545) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัญหาในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม 6 ด้าน คือ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านเทคโนโลยี ด้านความร่วมมือของประชาชน ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และด้านปัจจัยแวดล้อม และ สมิทธิ สารอด (2542) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ส่วนปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการใน 9 ด้าน คือ ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ด้านปริมาณงาน ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านเครื่องมือเครื่องใช้สภาพหน่วยงาน ด้านอัตรากำลัง ด้านลักษณะ

ผู้บังคับบัญชา ด้านการขาดการประสานงาน ด้านงบประมาณรายได้ และด้านการประชาสัมพันธ์ หน่วยงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนน่าจะขึ้นอยู่กับ องค์ประกอบต่าง ๆ 6 ด้าน ดังนี้ ด้านกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ด้านปริมาณงาน ด้านอัตรากำลัง ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะ ด้านงบประมาณ ด้านการประสานงาน

1. ด้านกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ

ในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจในการจับกุมโดยยึดหลักกฎหมายและระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ได้ถือปฏิบัติตามหลักของกฎหมายมาตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2478 เป็นต้นมา จนถึงปัจจุบันและปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับและคำสั่งกรมตำรวจตั้งแต่ พ.ศ. 2440 มาจนถึง ปี พ.ศ. 2498 จึงได้มีการชำระสะสางจัดเป็นหมวดหมู่อยู่ในรูปของประมวลระเบียบการตำรวจ เกี่ยวกับคดี (ครุณ โสทธิพันธุ์, 2518, หน้า 1) แต่ปรากฏว่ามีตำรวจบางคนปฏิบัติกรในการจับกุมไม่ถูกต้อง ดังนั้นกรมตำรวจจึงได้ออกแจ้งความที่ 76/2499 ลงวันที่ 16 ตุลาคม 2499 เรื่องกำชับการจับกุมผู้กระทำความผิดว่าก่อนที่จะจับกุมผู้ใดจะต้องสืบสวนและสอบสวนข้อเท็จจริงให้ แน่นนอนเสียก่อน มิใช่จะฟังแต่เพียงเจ้าทุกข์หรือผู้แจ้งหรือสายลับเท่านั้น เพราะมีการกลั่นแกล้ง หรือมีการหลงผิดตัวก็เป็นได้ หากปรากฏว่าตำรวจผู้ใดใช้อำนาจหน้าที่ในการจับกุมโดยจับผิดตัว หรือจับกุมโดยมิชอบด้วยกฎหมายและระเบียบแบบแผนของกรมตำรวจแล้ว กรมตำรวจจะ พิจารณาทัณฑ์แก่ข้าราชการตำรวจผู้นั้นในสถานหนักต่อไป

จะเห็นได้ว่ากฎหมายที่ใช้อยู่ในอดีตได้มีแก้ไขปรับปรุงเรื่อยมาเพื่อให้เข้ากับยุคสมัยซึ่ง เปลี่ยนแปลงไป แต่กฎหมายก็มีช่องว่างที่เอื้อประโยชน์ให้กับผู้กระทำความผิดได้ใช้ประโยชน์ ในการให้ตนเองพ้นผิด ซึ่งเป็นปัญหาสำหรับพนักงานสอบสวนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากงานวิจัย ของ ปกรณ์ สุชีวกุล (2540 หน้า 29) ที่พบปัญหาในการสืบสวนคดีอุกฉกรรจ์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ฝ่ายสืบสวนในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับ คือ การสืบสวนบาง ครั้งหาพยานยืนยันผู้กระทำความผิดยากทำให้การรวบรวมพยานหลักฐานดำเนินคดีไม่ได้ผล และควรจะให้ตำรวจหน่วยสืบสวนมีอำนาจในการสอบสวนด้วยเพราะว่างานบางเรื่องจะต้องมีการสอบสวน ก่อนแล้วจึงสืบสวนติดตามไป และงานวิจัยของ อุดร วงศ์ชื่น (2540, หน้า 2) พบว่าปัญหาด้านกฎระเบียบและข้อบังคับ ซึ่งกฎระเบียบข้อบังคับที่มีมากมายและไม่ยืดหยุ่น ตลอดจนความ ไม่แน่นอนในเรื่องระเบียบการรับ-ส่ง จำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการ และงานวิจัยของ สุรพงศ์ อุษะเจริญ (2543) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่าด้านการควบคุมกำกับ ดูแลการปฏิบัติงาน พบว่ากฎระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งให้พนักงานสอบสวนยึดถือปฏิบัติในการสอบสวนไม่เหมาะสม และงานวิจัยของ แดน กองแก้ว (2544, หน้า 56) พบว่าพนักงาน

สอบสวนส่วนใหญ่มีทัศนคติในทางไม่แน่ใจกับการปฏิบัติงานสอบสวนภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ในด้านสิทธิของผู้ต้องหา ทั้งนี้ให้เหตุผลว่าไม่แน่ใจว่าทำให้กระบวนการสอบสวนมีประสิทธิภาพและมีความยุติธรรมมากขึ้น รวมทั้งไม่แน่ใจว่าเป็นการเพิ่มหลักประกันเกี่ยวกับสิทธิเสรีภาพของประชาชนมากขึ้น ตลอดจนเป็นการลดปัญหาการใช้อำนาจควบคุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยมิชอบ โดยมีความคิดเห็นในทางเลื่อมสอนในการให้ปากคำ เบี่ยงเบนคดีหรือรบกวนการสอบสวนและไม่เห็นด้วยว่าทำให้เกิดความรวดเร็วในการปฏิบัติงานสอบสวนมากยิ่งขึ้นจากเดิม อันอาจส่งผลดีต่อกระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพได้ และงานวิจัยของ เขตฉันทน์ บำรุงรัตน์ (2542) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการสืบสวนจับกุมคดียาบ้ารายใหญ่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองบังคับการตำรวจนครบาล 4 พบว่าปัจจัยด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องมีผลกระทบต่อการสืบสวนจับกุมคดียาบ้ารายใหญ่

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่ากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ ทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในบางครั้งต้องเกิดความล่าช้าถึงแม้ว่าจะมีการแก้ไขกฎหมายบางแล้ว แต่กฎหมายก็ยังเอื้อประโยชน์ให้กับผู้ที่กระทำผิดกฎหมายถึงแม้ว่าเจ้าหน้าที่ตำรวจจะใช้ความพยายามในการดำเนินคดีเพื่อให้เกิดความยุติธรรมแล้วก็ตาม

2. ด้านกลุ่มงาน

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้แบ่งประเภทของความผิดไว้ 2 ประเภท ได้แก่

1) คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกายเพศ ประกอบด้วยฆ่าผู้อื่นโดยเจตนา ฆ่าผู้อื่นโดยไม่เจตนา ทำให้ตายโดยประมาท พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย และข่มขืนกระทำชำเรา 2) คดีประทุษร้ายต่อทรัพย์ ประกอบด้วย ลักทรัพย์ ชิงทรัพย์ รั่วทรัพย์ ริดเอาทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ และทำให้เสียทรัพย์ ดังนั้นในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจซึ่งต้องปฏิบัติหน้าที่พนักงานสอบสวนนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการสอบสวน ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติในเรื่องนี้จะมีน้อยและขาดแคลน ดังที่ สมทิติ สารอด (2542, หน้า 2) ได้กล่าวว่าจำนวนพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปปป.ตร. ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย คือ มีกำลังพลน้อยกว่าปริมาณงาน จึงเป็นสาเหตุให้งานออกมามีล่าช้าและไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกันกับปัญหาด้านปริมาณงานที่มีมากกว่ากำลังพล ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะ โดสกุลวงศ์ (2541) ที่พบว่าปริมาณงานที่พนักงานสอบสวนรับผิดชอบในปัจจุบันมีมากเกินไปส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่สังกัดในกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 และ 2 อย่างมาก ซึ่งมีผลทำให้ สำนักงานตำรวจขาดรองสารวัตรที่ทำหน้าที่ด้านงานสอบสวน เพราะส่วนใหญ่จะขอโยกย้ายจากงานสอบสวนไปปฏิบัติหน้าที่ในสายงานอื่นที่ดีกว่าประกอบ

กับงานสอบสวนเป็นงานที่พนักงานสอบสวนต้องทำคนเดียว ไม่มีผู้ช่วยเหลือ ซึ่งแตกต่างจากการค้น การจับกุม และการสืบสวน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกันทำเป็นคณะ (สมิทธิ สารอด, หน้า 45) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ วรธนะ อินทร์ทอง (2530) พบว่าปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการสอบสวนพยานบุคคลในคดีอาญาของพนักงานสอบสวนตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวน สถานีตำรวจนครบาล ด้านปริมาณงานที่ต้องรับผิดชอบมีมากเกินไป และงานวิจัยของ อุดร วงศ์ชื่น (2540) พบว่าปัญหา ด้านปริมาณงาน ซึ่งเป็นปัญหาปริมาณงานที่มีมากแต่ตัวของบุคลากรมีน้อยก่อให้เกิดปัญหาในการทำสำนวนคดีล่าช้า และภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหญิงซ้ำซ้อนและมีมากตลอดจนภาระหน้าที่ที่พนักงานสอบสวนหญิงต้องเข้าร่วมในเวลากลางคืน และงานวิจัยของ ปิยะ โศกุลวงศ์ (2541) ที่พบว่าปริมาณงานด้านการสอบสวนรับผิดชอบในปัจจุบันมีมากเกินไปได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนระดับรองสารวัตร : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจในสังกัดกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 และ 2 ผลการศึกษาพบว่าปริมาณงานด้านการสอบสวนรับผิดชอบในปัจจุบันมีมากเกินไปและงานวิจัยของ สมิทธิ สารอด (2542) ที่พบว่าปัญหาด้านปริมาณงานที่มีมากกว่ากำลังพลส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าปริมาณงานของพนักงานสอบสวนนั้นมีมากเกินไป ทำให้พนักงานสอบสวนทำงานไม่ทันกับจำนวนคดีที่นับวันจะเพิ่มมากขึ้น ประกอบเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่จะขอย้ายไปทำงานในหน้าที่อื่นซึ่งมีความก้าวหน้ามากกว่าส่งผลให้การปฏิบัติงานในด้านนี้เป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนเป็นอย่างมาก

3. ด้านอัตรากำลัง

บุคลากรเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่สุดในบรรดาทรัพยากรการบริหารเพราะบุคลากรเป็นผู้มีบทบาทในการผลักดันให้งานสำเร็จได้ตามเป้าหมาย ดังนั้นความต้องการทางใจ ความพึงพอใจ และกำลังใจมีส่วนสำคัญในการสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน (ธร สุนทรายุทธ. ม.ป.ป., หน้า 13) สำหรับการบริหารงานบุคคลนั้นการวางแผนอัตรากำลังคนถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ ดังที่ เซาว์น มณีวงษ์ (ม.ป.ป., หน้า 18) ให้ความหมายของการวางแผนกำลังคนว่าหมายถึง การคาดการณ์กำลังคนตามความต้องการของหน่วยงานหรือองค์การตามความเจริญเติบโต และการขยายงานของหน่วยงานอย่างเป็นระบบและมีระเบียบที่เหมาะสมซึ่งกำหนดไว้แล้ว ในการวางแผนกำลังคนมีแนวปฏิบัติ กล่าวคือ มีการวางแผนความต้องการกำลังคนด้วยการวิเคราะห์ความต้องการในหน่วยงานที่สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประเมินกำลังคนทั้งหมดในหน่วยงานที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประเมินกำลังคนที่ขาดแคลนและมีความต้องการกำลังคน

เพิ่มในแต่ละปี และจัดทำรายงานสรุปความต้องการกำลังที่ต้องการเพิ่ม การกำหนดวิธีการที่จะให้
ได้มาซึ่งกำลังคนที่ต้องการไว้ล่วงหน้า

ในส่วนของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการสรรหานักวิชาการโดยมีหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องในการสรรหา 2 หน่วยงาน คือ กองบัญชาการศึกษาและกองบัญชาการโรงเรียนนายร้อย
ตำรวจโดยใช้การสอบคัดเลือกทั้งบุคคลภายนอกและบุคคลภายในเข้ารับราชการตำรวจในระดับ
ต่าง ๆ ซึ่งในการสรรหาดำรงชั้นสัญญาบัตรกำหนดให้มีการสรรหาจากหลักสูตรต่อไปนี้

1. หลักสูตรนักเรียนนายร้อยตำรวจ
2. หลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต
3. หลักสูตรนายดาบตำรวจและจ่านายสิบตำรวจจากสายต่าง ๆ
4. หลักสูตรการฝึกอบรมบุคคลภายนอกผู้มีวุฒินิติศาสตรบัณฑิตและรัฐศาสตรบัณฑิต
ชั้นประทวนและพลตำรวจ สรรหาจากหลักสูตรต่อไปนี้
 1. หลักสูตรนักเรียนพลตำรวจ
 2. หลักสูตรผู้ช่วยพยาบาล
 3. บุคคลภายนอกผู้มีวุฒิ ม.6 หรือ ปวช. สาขาต่าง ๆ

จากสถิติของสำนักงานกำลังพล สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2547
กำลังพลชั้นประทวนมีจำนวน 193,874 นาย และชั้นสัญญาบัตรมีจำนวน 29,069 นาย
รวมข้าราชการตำรวจทั้งสิ้นจำนวน 222,943 นาย จะเห็นได้ว่าอัตรากำลังพลของสำนักงาน
ตำรวจแห่งชาติที่มีอยู่ไม่เพียงพอกับจำนวนคดีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยเฉพาะใน 3 จังหวัด
ชายแดนภาคใต้ที่กำลังมีปัญหาอยู่ในขณะนี้ ซึ่งได้ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก
กล่าวคือ การขาดแคลนกำลังพลในทุกหน่วยงาน ตำแหน่งและคุณสมบัติเฉพาะสำหรับตำแหน่ง
ข้าราชการตำรวจไม่เหมาะสมกับลักษณะหน้าที่และความรับผิดชอบ และระบบการบริหารงาน
บุคคลยังไม่มีประสิทธิภาพ ไม่ยึดถือหลักคุณธรรมอย่างแท้จริงทำให้เกิดความล่าช้า ในเรื่องการ
ผลิตและการพัฒนาบุคลากรเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงาน ขาดการประสานงานและไม่มีการดำเนิน
การในเชิงรุกที่แสวงหาทุนหรือที่นั่งเรียนจากสถาบันต่าง ๆ เพื่อให้โอกาสแก่ข้าราชการตำรวจใน
การพัฒนาตนเองอย่างเพียงพอ การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสามารถปฏิบัติหน้าที่ใน
หน่วยงานในสังกัดของสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพและให้มีการพัฒนา
บุคลากรระหว่างปฏิบัติงานหรือการพิจารณาแต่งตั้งได้อย่างต่อเนื่องเป็นระบบต่อไป
(สถิติพร ปู่โพธิ์, 2545, หน้า 21) ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ อุดร วงศ์ชื่น (2540, หน้า 2)
ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวน
หญิง พบว่าปัญหาด้านอัตรากำลังซึ่งมีพนักงานสอบสวนหญิงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่

และงานวิจัยของ สมिति สารอด (2542) ที่พบว่าปัญหาด้านอัตราค่าจ้างซึ่งจำนวนพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปปป.ตร. ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย คือ มีกำลังพลน้อยกว่าปริมาณงานจึงเป็นสาเหตุให้งานออกมาล่าช้าและไม่ได้ผลเท่าที่ควร

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าอัตราค่าจ้างในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่มีอยู่เป็นปัญหาอย่างมากเนื่องจากพนักงานสอบสวนมีน้อย ไม่เพียงพอกับจำนวนปริมาณที่มีอยู่ถึงแม้ว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติจะดำเนินการสรรหาข้าราชการตำรวจเข้ามาปฏิบัติงาน แต่เนื่องจากงานสอบสวนเป็นงานที่ต้องใช้บุคคลที่มีความรู้ความสามารถ

4. ด้านเครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะ

วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้และยานพาหนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน คือ รถยนต์ อาวุธปืน วิทยุสื่อสาร กล้องถ่ายภาพ เครื่องคอมพิวเตอร์ เครื่องพิมพ์ดีด ฯลฯ สิ่งเหล่านี้ถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะสนับสนุนงานของพนักงานสอบสวนให้ดำเนินไปด้วยดี แต่เนื่องจากสภาพปัจจุบันเครื่องมือเครื่องใช้หรืออุปกรณ์ที่จำเป็นดังกล่าวข้างต้นพนักงานสอบสวนจะต้องจัดหาเอง เพราะเครื่องมือเครื่องใช้ของทางราชการไม่ทันสมัยต่อสภาพการณ์ปัจจุบัน ซึ่งในเรื่องนี้ เขตชัยช์ บำรุงรัตน์ (2542, หน้า 93) ได้ให้ข้อเสนอแนะว่าสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรมีการปรับปรุงและให้การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์สื่อสาร อาวุธ และยานพาหนะ ให้มีจำนวนเพียงพอและมีประสิทธิภาพเพื่อให้การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเกิดผลสูงสุด สอดคล้องกับ วรธนะ อินทร์ทอง (2530) ที่พบว่าปัจจัยด้านอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้สำหรับการสอบสวนพยานบุคคลในคดีอาญาของพนักงานสอบสวนตำแหน่งรองสารวัตรสอบสวนสถานีตำรวจนครบาลมีไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ สมเกียรติ พ่วงทรัพย์ (2526, หน้า 81) ที่พบว่าในการปฏิบัติงานของตำรวจด้านการสนับสนุนการทำงานเกี่ยวกับการขอปรับปรุงกำลังตำรวจขอเครื่องมือสื่อสารขอเครื่องใช้ในหน่วยงาน ตลอดจนยานพาหนะ หากได้รับการสนับสนุนจะทำให้สัมฤทธิ์ภาพของการทำงานสูงขึ้น และงานวิจัยของ สุรพงศ์ อู่เจริญ (2543) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนในสถานีตำรวจ สังกัดตำรวจภูธรจังหวัดสระแก้ว เกี่ยวกับปัจจัยภายนอกของพนักงานสอบสวนพบว่าส่วนใหญ่อุปกรณ์เครื่องใช้ในการทำงานไม่เพียงพอ และงานวิจัยของ กัญชล อินทราราม (2543) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนอาชญากรรมข้ามชาติของข้าราชการตำรวจในงานสืบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล พบว่าจำนวนยานพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน และงานวิจัยของ สถิตพร ปุ่งโพธิ์ (2545, หน้า 115) พบว่าปัญหาเรื่องวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ที่จำเป็นในการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามใน

หน่วยงานยังไม่เพียงพอ เช่น เครื่องอิเล็กทรอนิกส์ในการเกาะสายดักฟัง เครื่องอัดเทป ภูเขาไฟฉาย เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องคอมพิวเตอร์ รถยนต์ รถจักรยานยนต์ อาวุธปืน เป็นต้น

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าเครื่องมือ เครื่องใช้และยานพาหนะ ที่พนักงานสอบสวนใช้ในการปฏิบัติงานนั้นมีน้อยและไม่เพียงพอกับปริมาณงานที่เพิ่มขึ้น ส่วนที่มีอยู่และใช้งานได้ดีก็ไม่ทันสมัย รวมทั้งยังขาดแคลนเครื่องมืออุปกรณ์ในการปฏิบัติงานที่ทันสมัย ทำให้เป็นอุปสรรคในการปฏิบัติงานสอบสวนเป็นอย่างมาก

5. ด้านงบประมาณ

งบประมาณ (Budget) มาจากภาษาฝรั่งเศสโบราณว่า Bougette ในประเทศอังกฤษแต่เดิมคำว่า Bougette หมายถึงกระเป๋าหนังสือใบใหญ่ซึ่งเสนาบดีคลังของกษัตริย์ใช้บรรจุเอกสารต่าง ๆ ที่แสดงถึงความต้องการของประเทศและทรัพยากรที่มีอยู่ในแถลงต่อรัฐสภา และต่อมาความหมายของ budget ก็ค่อย ๆ เปลี่ยนจากตัวกระเป๋าหมายถึงเอกสารต่าง ๆ ที่บรรจุในกระเป๋านั้น ซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า งบประมาณ (Budget) ไว้ ดังนี้

ทูรูบูล (Turubull, 1970, p. 18) กล่าวว่างบประมาณ หมายถึงแผนการใช้จ่ายเงินขององค์การใดองค์การหนึ่งเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น ๆ โดยระบุให้ทราบว่าจะใช้จ่ายเงินเป็นจำนวนเท่าใดในช่วงระยะเวลาใดและเพื่อกิจการอะไร

ชิก (Shick, 1978, p. 245) กล่าวว่า งบประมาณเป็นกลไกที่ทำหน้าที่สำคัญ 3 ประการ คือ หน้าที่ในแง่การควบคุมการใช้จ่าย หน้าที่ในการจัดการ และหน้าที่ที่เน้นในด้านวางแผน

เทียนฉาย กิระนันท์ (2519, หน้า 97) กล่าวว่างบประมาณเป็นรูปแบบที่แสดงถึงแผนการใช้จ่ายเงินในอนาคต โดยมีการคาดประมาณเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายของกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นควบคู่ไปกับรายรับที่คาดว่าจะได้รับจากกิจกรรมนั้น ๆ ดังนั้นเราอาจใช้คำจำกัดความออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ ๆ คือ ส่วนการจัดทำและวางแผน/โครงการ และส่วนงบประมาณ

สมยศ นาวิการ (2522, หน้า 519) กล่าวว่างบประมาณเป็นแผนงานอย่างหนึ่งที่แสดงตัวเลขเป็นจำนวนเงิน เป้าหมายที่สำคัญของการจัดทำงบประมาณ คือต้องการใช้งบประมาณเป็นมาตรฐานทางด้านการเงินอย่างหนึ่ง ทั้งสำหรับรายได้และค่าใช้จ่ายในกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์การ เมื่อผู้ปฏิบัติงานแตกต่างไปจากงบประมาณที่กำหนดไว้จะต้องมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไข

พนัส หันนาคินทร์ (2524, หน้า 293) กล่าวว่างบประมาณหมายถึง การกำหนดการรับ-จ่ายเงินที่คาดว่าจะได้มาและจ่ายไปตามประเภทของการจ่ายเงิน เช่น ค่าวัสดุ ครุภัณฑ์ ค่าใช้สอย ให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่อยู่ในวงการเงินนั้น ๆ

ประทวน คงฤทธิศึกษากร (2529, หน้า 121) กล่าวว่างบประมาณ หมายถึง แผนหรือโครงการต่าง ๆ ซึ่งแสดงความจำเป็นในการใช้จ่ายเงินหรือความจำเป็นที่จะต้องใช้เงินในระยะเวลาหนึ่ง

สรุปได้ว่างบประมาณ หมายถึงการวางแผนในการจัดทำงบประมาณรายรับ-รายจ่าย การทำบัญชี และการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินเป็นไปอย่างรอบคอบและให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความสำคัญและประโยชน์ของงบประมาณ งบประมาณมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อประเทศชาติอยู่หลายประการ รัฐบาลสามารถนำเอางบประมาณแผ่นดินมาใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศให้เจริญก้าวหน้าและเป็นประโยชน์ต่อประชาชนดังต่อไปนี้

1. ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารประเทศ โดยให้ทุกส่วนราชการดำเนินการตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ในงบประมาณ ให้มีการปฏิบัติงานที่สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้
2. ใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจะต้องพยายามใช้จ่ายและจัดสรรงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพไปสู่โครงการที่จำเป็นและเป็นโครงการในด้านการลงทุนเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างแท้จริง
3. เป็นเครื่องมือในการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่จำกัดให้มีประสิทธิภาพ มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดเพื่อที่จะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในเวลารวดเร็วที่สุด
4. เป็นเครื่องมือกระจายรายได้ประชาชาติที่เป็นธรรม รัฐบาลจะจัดสรรเงินงบประมาณไปสู่จุดที่ช่วยยกฐานะของประชาชนที่ยากจนให้มีรายได้สูงขึ้น เช่น จัดสรรงบประมาณให้มีการสร้างถนนหนทางสาธารณูปโภคไปสู่ประชาชนที่ยากจนในชนบทมากขึ้น
5. เป็นเครื่องมือในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและการเงิน เช่น เมื่อเศรษฐกิจมีภาวะเงินเฟ้อรัฐบาลก็จะจัดเก็บเงินภาษีอากรและรายได้อื่น ๆ ให้มีรายรับงบประมาณให้มากและให้มากกว่ารายจ่ายงบประมาณและในทางตรงกันข้ามถ้าเศรษฐกิจมีภาวะเงินฝืด รัฐบาลก็สามารถใช้งบประมาณที่จะใช้จ่ายให้มีการใช้จ่ายที่สูงและให้สูงว่างบประมาณรายรับที่รัฐบาลเก็บเข้ามาจากภาษีอากร
6. เป็นเครื่องมือประชาสัมพันธ์งานและผลงานที่รัฐบาลจะดำเนินการให้แก่ประชาชนและประเทศชาติ รัฐบาลสามารถใช้งบประมาณแสดงถึงงานต่าง ๆ ที่รัฐบาลจะทำให้แก่ประชาชนและประเทศชาติเพื่อให้ประชาชนทราบว่าเงินภาษีอากรที่เก็บมานั้นได้นำมาใช้ประโยชน์อะไรให้กับประชาชนบ้าง

สำหรับงบประมาณที่สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับในปีงบประมาณ 2547 จำนวน 44,201,537,000 ล้านบาท (สำนักงานงบประมาณ, 2546)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่างบประมาณที่ได้รับในแต่ละปีนั้น สำนักงานตำรวจแห่งชาติได้รับงบประมาณเพื่อใช้ในการดำเนินงานนั้นเมื่อเปรียบเทียบกับจำนวนโจรผู้ร้ายในปัจจุบัน งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอ ทำให้เจ้าหน้าที่ตำรวจต้องออกค่าใช้จ่ายเอง ๆ ในทุก ๆ ด้าน ดังนั้นรัฐบาลควรจัดสรรเงินงบประมาณเพื่อตอบสนองกับความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

6. ด้านการประสานงาน

ปัญหาที่พบในการทำงานร่วมกันส่วนใหญ่จะเป็นเรื่อง “การประสานงาน” จนทำให้เกิดการขัดแย้งกันไม่ว่าหน่วยงานย่อยหรือหน่วยงานใหญ่ โดยการประสานงานเป็นหลักในการบริหารที่มุ่งให้องค์การต่าง ๆ มีการดำเนินงานในแนวทางที่สามารถใช้บุคคลและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้ประสานกันเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเฉพาะในเรื่องของบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ในองค์การเดียวกัน ซึ่งการประสานงานที่มีประสิทธิภาพนั้นมีเงื่อนไข ดังนี้ (สมยศ นาวิการ, 2540, หน้า 203)

1. แต่ละแผนกงานต้องทำงานประสานกับแผนกงานอื่น ๆ
 2. ในแต่ละแผนกงาน หน่วยงานและหน่วยงานย่อยที่แตกต่างกันจะได้รับคำแนะนำที่แน่นอนที่หน่วยงานต้องปฏิบัติและต้องประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ อย่างไร
 3. โปรแกรมการทำงานของแต่ละแผนกงานและหน่วยงานต้องทันสมัยเสมอ
- การประสานงานระหว่างหน่วยงานของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องกับการบังคับใช้กฎหมายในด้านการจับกุม คမ်းบัง ตรวจค้น และสอบสวน นับว่ามีความสำคัญมากหากการประสานงานระหว่างพนักงานสอบสวนกับหน่วยงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพก็จะทำให้การปฏิบัติงานมีความราบรื่น สามารถบรรเทาปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมาก ดังนั้นพนักงานสอบสวนจึงต้องมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. การประสานงานในสถานีตำรวจ ในการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม ซึ่งเป็นหน้าที่ของตำรวจนั้นซึ่งเริ่มตั้งแต่การตรวจท้องที่ การจับกุมผู้กระทำผิดกฎหมาย การสอบสวนคดีอาญา การปราบปรามยาเสพติดให้โทษ จนกระทั่งการกวาดล้างอาชญากรรมเป็นครั้งคราว ตำรวจต้องทำงานเป็นคณะไม่อาจกระทำคนเดียวให้ประสบผลสำเร็จได้ด้วยดี จึงจำเป็นต้องประสานงานและวิธีประสานงานก็อาจจะติดต่อกันซึ่งหน้า พูดจากันให้เข้าใจว่าใครควรทำอะไรและทำอย่างไรหรือจะติดต่อกันทางวิทยุ หรือโดยอาศัยหนังสือของทางราชการเป็นหลักในการปฏิบัติงานเป็นต้น ซึ่งมีต้องมีประการประสานงานดังนี้ (นิเวศ เคนนินนาท, 2540, หน้า 39-42)

- 1.1 การประสานในการตรวจท้องที่ การตรวจท้องที่อาจจะกระทำได้โดยการเดินเท้าหรือการใช้ยานพาหนะ โดยตำรวจจะออกตรวจเป็นกลุ่ม ๆ ละ 2 คน จึงต้องประสานงาน

กันตลอดเวลา มีการติดต่อสื่อสารกันทุกระยะนอกจากจะติดต่อกันภายในกลุ่มแล้วยังมีการติดต่อกับกลุ่มอื่น ๆ ที่ได้กำหนดนัดแนะหรือวางแผนไว้เป็นการล่วงหน้าและแผนงานในการตรวจท้องที่ก็ได้รับการกำหนดออกมาจากผู้บังคับบัญชาในระดับสูง ในการปฏิบัติภารกิจของตำรวจในการตรวจท้องที่นั้นนับเป็นการควบคุมป้องกันการตัดช่องทางมิให้บุคคลที่มีแนวโน้มหรือพฤติกรรมเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมได้กระทำความผิดหรือก่อความสงบสุขและประพฤติดื้อชนบทรรมนิยม ประเพณี แบบแผน และศีลธรรมอันดีงามของชุมชน

1.2 การประสานงานกับตำรวจที่ทำหน้าที่สืบสวน ปรามปราม จะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ในการจับกุมผู้กระทำความผิดหรือตรวจค้นเพื่อพบสิ่งของอันอาจใช้ในการกระทำความผิดที่มีไว้เป็นความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิด

1.3 การประสานงานในการสอบสวน เมื่อมีการสอบสวนเกิดขึ้นตำรวจซึ่งมีหน้าที่รองหรือเหนือพนักงานสอบสวนจะต้องติดต่อประสานงานกับพนักงานสอบสวนเพื่อให้การสอบสวนประสบผลสำเร็จ เช่น คดีที่อยู่นอกเขตอำนาจของตนหรือคดีเล็ก ๆ น้อย ๆ (ป. วิอาญา มาตรา 128) หรือโดยการส่งประเด็นไปให้พนักงานสอบสวนท้องที่อื่นทำการสอบสวนจึงต้องมีการประสานงานกับผู้ที่จะให้ทำการสอบสวนแทน

2. การประสานงานกับข้าราชการกระทรวงมหาดไทย มีเรื่องสำคัญหลายเรื่องที่พนักงานสอบสวนจะต้องติดต่อประสานงานด้วย เช่น การขออนุมัติจากนายอำเภอ ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือปลัดกระทรวงมหาดไทย ในการจับกุมผู้กระทำความผิดที่หลบหนีหรือการได้รับอนุญาตพิเศษจากผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อกันและจับกุมผู้ร้ายสำคัญในเวลากลางคืน (จังหวัดชลบุรี, 2540. หน้า 1)

3. การประสานงานกับอัยการ การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนต้องมีการติดต่อประสานงานกับพนักงานอัยการอย่างใกล้ชิดเพราะกฎหมายให้พนักงานสอบสวนทำการสอบสวนเมื่อสอบสวนเสร็จแล้วต้องส่งสำนวนการสอบสวนพร้อมความเห็นทางคดีให้อัยการพิจารณา อัยการจะพิจารณาคดีตามเนื้อหาในสำนวนที่พนักงานสอบสวนจัดทำและมีอำนาจสั่งฟ้องหรือสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหาตลอดจนสั่งให้พนักงานสอบสวน สอบสวนพยานเพิ่มเติมได้ดังนั้นการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนกับอัยการจึงต้องถ้อยทีถ้อยอาศัย หากมีการติดต่อสื่อสารและประสานงานที่ดีก็จะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีความสะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

4. การประสานงานกับศาล ในปัจจุบันพนักงานสอบสวนต้องมีความสัมพันธ์และประสานงานกับศาลอย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้นเนื่องจากรัฐธรรมนูญได้บัญญัติให้ศาลเป็นผู้มีอำนาจออกกฎหมายจับกุมและตรวจค้นในที่สาธารณะแทนพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่หาก

พนักงานสอบสวนมีการประสานงานกับศาลอย่างดียิ่งก็จะช่วยลดปัญหาความขัดแย้งในการปฏิบัติงานได้อย่างมาก

ประทวน คงฤทธิศึกษากร (2529, หน้า 107) ได้แบ่งการประสานงานออกเป็น 2 กรณี คือ การประสานงานภายในองค์กร และการประสานงานระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ

1. การประสานงานภายในองค์กร หมายถึง การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่หน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวง ทบวง กรม นั้น ๆ มีข้อพิจารณา ดังนี้

1.1 เจ้าหน้าที่ในองค์กรจะต้องทราบและเข้าใจถึงวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กรโดยชัดเจนทุกคน โดยทุกคนต้องทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และนโยบายนั้น ๆ

1.2 จะต้องจัดให้มีการให้ความรู้ความเข้าใจในสายการบังคับบัญชาของหน่วยงาน

1.3 ต้องทำความเข้าใจว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบอะไร และใครจะต้องทำงานสัมพันธ์กับหน่วยงานใดและใคร

1.4 กรณีเกิดปัญหาหรือต้องการประสานงานพิเศษ อาจจัดให้มีการประชุมหรือมีการแต่งตั้งคณะกรรมการในองค์กรนั้น ๆ เพื่อระดมสมองทำงานร่วมกัน

1.5 เพื่อประโยชน์ในการประสานงาน ควรจัดให้มีการฝึกอบรมหรือสัมมนา ระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกันให้มีการเพิ่มพูนความรู้และความเป็นกันเองระหว่างผู้ปฏิบัติงาน

1.6 ผู้บังคับบัญชาต้องควบคุมผลักดันให้มีการทำงานประสานงานกันภายในองค์กรนั้น โดยการออกคำสั่ง ควบคุม กำกับ ดูแลติดตามผลให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

2. การประสานงานระหว่างองค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ หมายถึงการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานต่างกระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีข้อพิจารณาดังนี้

2.1 จะต้องกำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายตลอดจนแผนขึ้น เพื่อให้ทราบแน่ชัดว่ามีหน่วยงานใดบ้างที่จะรับผิดชอบต่อแผนและนโยบายนี้

2.2 อาจจัดขึ้นในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งแต่งตั้งจากหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อทราบถึงนโยบายหรือวิธีการต่าง ๆ ที่จะต้องทำงานประสานกันอย่างไร

2.3 ใช้วิธีการรวมหน่วยงานเข้าด้วยกันเป็นองค์กรเดียวกัน จะทำให้เกิดการประสานงานกันได้ดีเป็นพิเศษและการรวมหน่วยงานต่าง ๆ จะเป็นประโยชน์ต่อการควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายและมุ่งให้การดำเนินงานอยู่ภายใต้การตัดสินใจบังคับบัญชาของคน ๆ เดียวและจะทำให้การบริหารงานมีเอกภาพมากที่สุด

2.4 การใช้ระบบงบประมาณในการกำหนดให้มีการประสานงานในกรณีที่ต้องการให้หน่วยงานหรือองค์กรที่จะต้องดำเนินการร่วมกันเพื่อประหยัดงบประมาณ

2.5 การฝึกอบรมหรือการสัมมนาจะทำให้ข้าราชการจากหน่วยงานต่าง ๆ รู้จักคุ้นเคยสร้างสัมพันธ์ภาพอันดี ทำให้มีความเข้าใจร่วมมือร่วมใจในการทำงานและจะทำให้การประสานงานดีไปด้วย

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีประโยชน์อย่างมาก ถ้าเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานต่าง ๆ มีความเข้าใจกันและร่วมมือร่วมใจกันโดยยึดหลักการประสานงานที่ดี ย่อมมาซึ่งความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

7. ด้านความร่วมมือของประชาชน

ความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมนับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง ดังที่ ประเสริฐ เมฆมณี (2523, หน้า 443) กล่าวว่าในฐานะปรากฏการณ์ทางสังคมอาชญากรรมได้ส่งผลกระทบต่อความผาสุกปลอดภัยในการดำรงชีวิตประจำวันของประชาชนและความมั่นคงของชาติ อีกทั้งปัจจัยอาชญากรรมก็มีบ่อเกิดจากความเสื่อมโทรมทางสังคมส่วนหนึ่งโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การดำรงรักษาไว้ซึ่งความปลอดภัยผาสุกของสังคมในสังคมหนึ่ง ถือเป็นภาระหน้าที่ของสังคมส่วนรวมโดยตรง มิได้จำกัดขอบเขตเฉพาะแต่หน่วยงานในกระบวนการยุติธรรมซึ่งเป็นระบบย่อยส่วนหนึ่งในระบบสังคมเท่านั้น สำหรับการพิจารณาในแง่ของกระบวนการการปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรมทุกฝ่ายจะต้องยอมรับว่าในการจับกุมหรือการเสาะหาข้อเท็จจริงแห่งคดี ถ้าปราศจากการยินยอมรับรู้หรือได้รับความร่วมมือจากประชาชนเสียแล้ว ประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรมย่อมจะลดน้อยลงไป

สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้มีการจัดชุดตำรวจชุมชนสัมพันธ์ในทุก ๆ สถานีตำรวจ เพื่อผลในด้านการสร้างความร่วมมือที่กระหว่างตำรวจกับประชาชน ดังที่ สมภพ สกุนตะวิภาค (2533, หน้า 30) ได้กล่าวว่าการป้องกันอาชญากรรมเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้บรรลุถึงประสิทธิภาพในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งเป็นความพยายามที่จะให้ความรู้กับประชาชนในการที่จะดำรงคนอยู่ในกรอบหรือกฎระเบียบของสังคม และโครงการตำรวจชุมชนสัมพันธ์ก็สามารถลดปัญหาอาชญากรรมได้ระดับหนึ่ง จากสถิติโดยได้รับความร่วมมือจากประชาชน ซึ่งจะส่งผลสะท้อนกลับในด้านความปลอดภัยของประชาชนในการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งในการดำเนินงานของตำรวจชุมชนสัมพันธ์นั้นต้องประสบกับปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเกี่ยวกับอุดมการณ์การจัดตั้งหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วยตำรวจสัญญาบัตร 1 นาย กับตำรวจชั้นประทวน 10 นาย ปัญหาการคัดเลือกพื้นที่เป้าหมาย ปัญหาความร่วมมือของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานงบประมาณ รวมทั้งปัญหาหลักในการดำเนินงานครบวงจรแล้วไม่สามารถทราบผลการดำเนินงานอย่างแท้จริง คือ แต่ละหน่วยงานไม่ให้ความสนใจในการวางแผนและประเมินผลการดำเนินงานเน้นเพียงกระบวนการทำงานเท่านั้น ทวี เพ็ชรไพศิษฐ์ (2533, หน้า 25) กล่าวว่าโครงการตำรวจ

ชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ทำให้ประชาชนมีทัศนคติที่ดีกับตำรวจซึ่งได้ทำการออกเยี่ยมเยียนและร่วมสังสรรค์กับสมาชิกในชุมชนมีความเข้าใจอันดีต่อกันขึ้นมากกว่าแต่ก่อน สวัสดิ์ อมรวิวัฒน์ (2535, หน้า 2) กล่าวว่าโครงการชุมชนสัมพันธ์เป็นมาตรการเชิงรุกที่มีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างทัศนคติและความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับตำรวจเพื่อให้ประชาชนให้ความช่วยเหลือสนับสนุนการปฏิบัติงานของตำรวจในด้านการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมด้วยความศรัทธาและเต็มใจ

มีประชาชนเป็นจำนวนมากที่เห็นด้วยกับการป้องกันอาชญากรรมนั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจเป็นอย่างดีจากประชาชนทุกคนทั้งทางด้านตัวเอง เวลา และความคิดเห็นถึงกระนั้นการไม่เห็นอกเห็นใจ เข้าใจ และการที่คิดว่าทุกคนเป็นประชาชนที่เหมือนกันสร้างอุปสรรคใหญ่ในการที่จะทุ่มเทหรือเน้นความพยายามของชุมชนในการป้องกันการกระทำผิด (โสภา ชูพิกุลชัย, 2525, หน้า 8) การที่ประชาชนจะตัดสินใจมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ นั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ซึ่งมีผู้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

ทศดาว บุญปาล (2530) ได้กล่าวถึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ไว้ว่าการมีส่วนร่วมของสังคมของบุคคลนั้นมีปัจจัยที่เกี่ยวข้อง คือ สถานภาพทางสังคม สถานภาพทางเศรษฐกิจ สถานภาพทางอาชีพและที่อยู่อาศัย โดยบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจต่ำจะเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนน้อยกว่าบุคคลที่มีสถานภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูง นอกจากฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการศึกษาแล้ว คุณลักษณะทางสังคมไม่ว่าจะเป็นความเชื่อ ค่านิยม ตลอดจนนิสัย ประเพณี ในบุคคลหรือกลุ่มคนก็อาจจะมีผลต่อการมีส่วนร่วมเช่นกัน

เบอร์ทรานด์ (Bertrand, 1958, pp. 147-157) กล่าวถึงปัจจัยทางวัฒนธรรมของประชาชนที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วม ซึ่งได้แก่ลักษณะส่วนบุคคลต่าง ๆ คือ อายุ เพศ สถานภาพ อาชีพ การศึกษา ถิ่นที่อยู่อาศัย ระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น และปัจจัยอื่น ๆ เช่น การอาศัยในเมืองหรือชนเมือง จำนวนสมาชิกในครอบครัวและลักษณะครอบครัว ค่านิยม และทัศนคติ

เชตขันธ์ บำรุงรัตน์ (2542, หน้า 92) ได้กล่าวว่าปัจจัยด้านความร่วมมือจากประชาชนและหน่วยงานอื่น มีผลกระทบต่อการสืบสวนจับกุมคดียาบ้ารายใหญ่ โดยที่ในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนจับกุมคดียาบ้ารายใหญ่ยังไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากประชาชน ไม่ว่าจะเป็นความร่วมมือในด้านการแจ้งข้อมูลข่าวสาร การแจ้งเบาะแสการกระทำผิดหรือตัวผู้กระทำผิด การเป็นพยานในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด ซึ่งความร่วมมือจากประชาชนนั้นถือว่าเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรัช ควเรชเชกุลป์ (2532) ที่ศึกษาพบว่า การได้รับความร่วมมือจากประชาชนมีผลดีต่อความ

สำเร็จในการปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมของเจ้าหน้าที่ตำรวจสืบสวนชั้นประทวนในสถานีตำรวจนครบาล โดยเจ้าหน้าที่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนมากจะทำให้เกิดความสำเร็จในการสืบสวนจับกุมมากตามไปด้วย และงานวิจัยของ ประเสริฐ ศิริพรรณภิรัตน์ (2537) ที่พบว่าความร่วมมือของประชาชนถือเป็นปัญหาและอุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ของรองสารวัตรสอบสวนสถานีตำรวจภูธร สังกัดกองบังคับการตำรวจภูธร 3

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าความร่วมมือของประชาชนมีความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ เนื่องจากได้รับความร่วมมือจากประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ โดยเฉพาะปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้

ตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ระดับสถานี การวิจัยครั้งนี้ได้นำระดับสถานีตำรวจซึ่งแบ่งเป็น สถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบล มาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งกองบัญชาการตำรวจภูธร 1 ได้แบ่งโครงสร้างของสถานีตำรวจภูธรเป็น 2 ประเภท สถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ และสถานีตำรวจภูธรตำบล ซึ่งสถานีตำรวจภูธรทั้ง 2 ประเภทมีหน้าที่ความรับผิดชอบดังนี้ (กรมตำรวจ, 2536, หน้า 17)

1. สถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ แบ่งงานออกเป็น 5 งาน คือ งานธุรการ งานป้องกันปราบปราม งานสืบสวน งานสอบสวน และงานจราจร มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติงานประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกฎหมายอื่นอันเกี่ยวกับความผิดในคดีอาญาภายในเขตความรับผิดชอบและเขตพื้นที่ปกครองตลอดถึงการรับผิดชอบในด้านการงานและการปกครอง บังคับบัญชา คุ้มครองลงมาจากกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัด นอกจากนี้ยังมีหน้าที่รับผิดชอบงานด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ด้านความมั่นคงภายใน ด้านบริการทางสังคม ด้านชุมชนและมวลชนสัมพันธ์ ด้านการพัฒนา การบริหาร การป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม และการรักษาความสงบเรียบร้อยด้วย

2. สถานีตำรวจภูธรตำบล แบ่งงานออกเป็น 3 งาน คือ งานป้องกันปราบปราม งานสืบสวนสอบสวน และงานจราจร มีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติการเช่นเดียวกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอเฉพาะในเขตอำนาจการรับผิดชอบและเขตพื้นที่การปกครอง

จะเห็นได้ว่าสถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีปริมาณงานมากกว่าสถานีตำรวจภูธรตำบล ดังนั้นเมื่อปริมาณงานที่แตกต่างกันจึงทำให้สถานีตำรวจภูธรอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีปริมาณอัตราค่าจ้างพลที่ประจำอยู่ในสถานีตำรวจมากกว่าสถานีตำรวจภูธรตำบล ซึ่ง อรุณ รักธรรม (2533, หน้า 638) กล่าวว่าถ้าขนาดขององค์การใหญ่โตขึ้นความต้องการด้านบุคลากรย่อมมีมากขึ้น

ไปด้วย ในขณะที่เดียวกันจำนวนความขัดแย้งและความตึงเครียดในด้านต่าง ๆ ย่อมจะเพิ่มขึ้น ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ ปกรณ์ สุชีวกุล (2540) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการสืบสวนคดี อุกฉกรรจ์ของ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในสถานีตำรวจภูธรตำบลและสถานีตำรวจภูธรอำเภอ มีปัญหาแตกต่างกัน และงานวิจัยของ สถิตพร ปุ่งโพธิ์ (2545) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหากการปฏิบัติงานการป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมของเจ้าหน้าที่ตำรวจ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่าระดับสถานีตำรวจส่งผลต่อปัญหาการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามอาชญากรรม

ปริมาณคดีสอบสวน ปริมาณคดีที่สอบสวนเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของพนักงานสอบสวน เนื่องจากประเภทของความผิดซึ่งเป็นแยกเป็นคดีต่าง ๆ นั้นมีมากแต่พนักงานสอบสวนในแต่ละสถานีตำรวจภูธรมีน้อยและในการปฏิบัติงานดังกล่าวจำเป็นต้องใช้เจ้าหน้าที่ตำรวจผู้ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์เกี่ยวกับการสอบสวนโดยตรง ในเรื่องนี้ สมिति สารอด (2542, หน้า 2) ได้กล่าวว่าจำนวนพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปปป.ตร. ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย คือ มีกำลังพลน้อยกล่าวปริมาณงาน จึงเป็นสาเหตุให้งานออกมามีล่าช้าและไม่ได้ผลเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกันกับปัญหาด้านปริมาณงานที่มีมากกว่ากำลังพล ส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปิยะ โดสกุลวงศ์ (2541) ที่พบว่าปริมาณงานที่พนักงานสอบสวนรับผิดชอบในปัจจุบันมีมากเกินไปส่งผลกระทบต่อปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่สังกัดในกองบังคับการตำรวจนครบาล 1 และ 2 อย่างมาก ซึ่งมีผลทำให้ สำนักงานตำรวจขาดรองสารวัตรที่ทำหน้าที่ด้านงานสอบสวน เพราะส่วนใหญ่จะขอโยกย้ายจากงานสอบสวนไปปฏิบัติหน้าที่ในสายงานอื่นที่คิดว่าประกอบกับงานสอบสวนเป็นงานที่พนักงานสอบสวนต้องทำคนเดียว ไม่มีผู้ช่วยเหลือ ซึ่งแตกต่างจากการค้น การจับกุม และการสืบสวน ซึ่งมีเจ้าหน้าที่ตำรวจร่วมกันทำเป็นคณะ (สมिति สารอด, 2542, หน้า 45)

จังหวัดที่ตั้ง จังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง เป็นจังหวัดที่อยู่ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รัฐบาลจัดสรรงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจ โดยในแต่ละจังหวัดที่กล่าวมาข้างต้นรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อพัฒนาเป็นเขตเศรษฐกิจ ดังนี้ (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2526, หน้า 32 อ้างถึงใน สรากร เสนะเวส, 2545, หน้า 45)

1. จังหวัดชลบุรี เป็นศูนย์กลางทางภาคตะวันออก มีการสร้างท่าเรือนานาชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวและเมืองอุตสาหกรรม โดยพื้นที่บริเวณแหลมฉบังเป็นพื้นที่เป้าหมายในการ

พัฒนานิคมอุตสาหกรรมที่เป็นอุตสาหกรรมเบา อุตสาหกรรมส่งออก ที่ใช้แรงงานสูง ไม่มีปัญหามลภาวะด้านสิ่งแวดล้อมและเป็นท่าเรือน้ำลึก

2. จังหวัดระยอง เป็นศูนย์วิจัยทางเทคโนโลยี มีท่าเรืออุตสาหกรรมที่เป็นอุตสาหกรรมหลัก โดยมีพื้นที่เป้าหมายที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด อุตสาหกรรมส่วนใหญ่จะเป็นอุตสาหกรรมหนัก

3. จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นศูนย์กลางการปกครองแห่งใหม่ และเป็นศูนย์กลางบรรจุและแยกสินค้ากล่อง อุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่อง

จะเห็นได้ว่าทั้ง 3 จังหวัดเป็นเขตที่มีลักษณะทางเศรษฐกิจที่หลากหลายมีทั้งภาคอุตสาหกรรม ภาคเกษตรกรรม การบริการและอื่น ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาหลายประการ เช่น ปัญหาที่ดินราคาสูงขึ้น การเกิดชุมชนใหม่ในย่านอุตสาหกรรม การหลั่งไหลของประชากรจากภูมิภาคอื่น ๆ เข้ามาทำงาน การบุกรุกป่าไม้บนบกและป่าไม้ชายเลนฝั่งทะเล และการลักลอบนำสินค้าหลบหนีภาษี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539, หน้า 6-7) รวมทั้งลักษณะภูมิประเทศ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี และสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่มีความแตกต่างกัน ดังที่ กันยา สุวรรณแสง (2536, หน้า 80) ได้กล่าวว่าสภาพภูมิศาสตร์ของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันมีอิทธิพลทำให้คนในแต่ละท้องถิ่นแตกต่างกัน เช่น ความกระตือรือร้น ความคิดสร้างสรรค์ ความขยันหมั่นเพียร ความอดทน ความหือถ้อย การใช้สติปัญญา ผลต่อบุคคล ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของ สมร สุธรรม (2542) พบว่าความต้องการในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครคุมประพฤติในงานราชทัณฑ์ในจังหวัดฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยของ บุญเลิศ ก่อนสอาด (2542) พบว่าปัญหาการจัดทำแฟ้มสะสมงานของข้าราชการครู ในภาพรวมจำแนกตามจังหวัดที่สังกัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ ศรากร เสนะเวส (2545) ได้เปรียบเทียบสภาพปัญหาการสอนของครูช่างอุตสาหกรรม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก จำแนกตามจังหวัดที่ตั้งโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และงานวิจัยของ อัมพรศรี เอี่ยมตระกูล (2542) ได้ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารงานระดับก่อนประถมศึกษา ในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามจังหวัดพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) และงานวิจัยของ แสงอรุณ ขจรน้ำทรง (2541) ผลการวิจัยพบว่าประสิทธิผลของงานพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน

เทศบาลเมืองในเขตพื้นที่พัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำแนกตามที่ตั้งโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ทองศักดิ์ ธนกาญจน์ (2533) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหาและอุปสรรคของ เจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนในเขตกองบัญชาการตำรวจนครบาล จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวนส่วนใหญ่มีความเห็นว่าหน่วยงานที่สังกัดมีเจ้าหน้าที่ฝ่ายสืบสวนน้อยเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับปริมาณงาน บุคลากรที่มีความสามารถในการสืบสวนมักจะถูกยืมตัวไปช่วยราชการงานอื่น ๆ อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการสืบสวนไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอกับความจำเป็นในการใช้งาน ผู้ที่จะทำหน้าที่ด้านการสืบสวนได้ควรเป็นผู้ที่ผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรพิเศษในเรื่องการสืบสวนมาก่อน และงานสืบสวนเป็นงานที่เสี่ยงต่อชีวิตค่อนข้างมาก มีค่าใช้จ่ายพิเศษ แต่มีขวัญและกำลังใจต่ำ

กิตติศักดิ์ ปลาทอง (2537) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ทักษะของพนักงานสอบสวนต่อปัจจัย ที่มีผลกระทบในการสอบสวนคดีอาญา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานีตำรวจภูธร ภาค 1 เป็นการศึกษา วิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสารและการวิจัยภาคสนาม ประกอบกลุ่มประชากร คือ พนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในสถานีตำรวจภูธร ภาค 1 เขตรับผิดชอบ 9 จังหวัด จำนวน 300 ราย พนักงานสอบสวนเห็นว่าปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาและอุปสรรค คือ

1. กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่งที่มีจำนวนมากเกินไป
2. ปริมาณสำนวนการสอบสวนมีมากเกินไปกำลังของพนักงานสอบสวน
3. การขาดการอบรมพัฒนา ความรู้ ความสามารถ ความชำนาญในการสอบสวนของ พนักงานสอบสวน

4. เครื่องมือ เครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่มีปริมาณไม่เพียงพอในการสอบสวนคดีอาญา
5. การเพิ่มภาระหน้าที่ให้พนักงานสอบสวนไปปฏิบัติหน้าที่อื่น
6. การจัดอัตรากำลังพนักงานสอบสวนที่ไม่เหมาะสมกับเขตพื้นที่รับผิดชอบ
7. ระเบียบ กฎเกณฑ์ ของทางราชการที่ตายตัวเป็นข้อจำกัดที่ทำให้การสอบสวน ไม่คล่องตัว

8. ลักษณะของผู้บังคับบัญชาที่บริหารงานแบบยึดหลักปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด ไม่มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์

9. การขาดการประสานงานและความร่วมมือกับพนักงานอัยการ ศาล โรงพยาบาล และประชาชน

10. คุณพินิจของศาลในการกำหนดระยะเวลาคัดฟ้อง-ฝากขังที่ไม่แน่นอน

11. การรับ-ส่งสำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการที่ขาดกฎเกณฑ์ที่แน่นอน

อุดร วงศ์ชื่น (2540) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนหญิง ผลการศึกษาพบว่า

1. ปัญหาเรื่องรายได้ไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน ขาดเครื่องมือเครื่องใช้ และสภาพแวดล้อมของการทำงานขาดแคลนเครื่องมือ อุปกรณ์ เครื่องใช้ต่าง ๆ ตลอดจนสภาพแวดล้อมของสถานที่ทำงาน เช่น ไม่มีห้องสอบสวนเฉพาะสำหรับพนักงานสอบสวนหญิง มีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนหญิง

2. ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร ในการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจด้านการสอบสวนแก่พนักงานสอบสวนหญิง ตลอดจนการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงาน ใ้บุคลากรของหน่วยงานมีการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา มีระยะเวลาในการฝึกอบรมน้อย ถ้าไม่ได้มีการจัดหลักสูตรอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรย่อมทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างล่าช้าไม่ทันต่อเทคโนโลยีที่ก้าวไกลอยู่ตลอดเวลา

3. ปัญหาการกำหนดวันคัดฟ้องของศาลที่ไม่แน่นอน เนื่องจากความไม่แน่นอนไม่มีกฎเกณฑ์ที่แน่ชัด ทำให้เกิดการสับสนแก่พนักงานสอบสวนหญิงเป็นอย่างมากและไม่อาจกำหนดระยะเวลาในการทำสำนวนคดีได้อย่างเหมาะสม

4. ปัญหาด้านรายได้ที่ไม่เหมาะสมกับการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาด้านการตรวจค้นตัวผู้ต้องหาฯ ความไม่สะดวกในการตรวจสอบสถานที่เกิดเหตุ ความไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ต้องหาในการนำชี้ที่สถานที่เกิดเหตุ ความมีชื่อเสียงมีเกียรติในการปฏิบัติงานสอบสวน

5. ปัญหาด้านกฎระเบียบข้อบังคับ ซึ่งกฎระเบียบข้อบังคับที่มีมากมายและไม่ชัดเจน ตลอดจนความไม่แน่นอนในเรื่องระเบียบการรับ-ส่ง สำนวนการสอบสวนของพนักงานอัยการ

6. ปัญหาด้านปริมาณงานและความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวนหญิง ซึ่งเป็นปัญหาปริมาณงานที่มีมากแต่ตัวของบุคลากรมีน้อยก่อให้เกิดปัญหาในการทำสำนวนคดีล่าช้าภาระหน้าที่ของพนักงานสอบสวนหญิงซ้ำซ้อนและมีมากตลอดจนภาระหน้าที่ที่ให้พนักงานสอบสวนหญิงต้องเข้าเวรในเวลากลางคืนด้วย ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นด้านปัญหาด้านอัตรากำลังซึ่งมีพนักงานสอบสวนหญิงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติหน้าที่

7. ปัญหาด้านลักษณะของผู้บังคับบัญชา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาด้านนี้เป็นปัญหาในระดับน้อยแต่หากผู้บังคับบัญชามีลักษณะที่เคร่งครัด ไม่ยืดหยุ่นและผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนหญิงก็จะเป็นปัญหาอย่างมากต่อการปฏิบัติงาน ทำให้พนักงานสอบสวนหญิงขาดความมั่นใจในการปฏิบัติงานในหน้าที่สอบสวนคดีอาญาของพนักงานสอบสวนหญิง

สุเอ็ด พิมทอง (2541) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการโจรกรรมรถระดับสถานีตำรวจ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มประชากรที่มีปัจจัยแวดล้อมภายในโดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ด้านกำลังพลมีปัญหามาก ด้านงบประมาณมีปัญหา ด้านสวัสดิการมีปัญหาน้อย ด้านเครื่องมือสื่อสารมีปัญหาปานกลาง ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชามีปัญหาน้อยที่สุด กลุ่มประชากรที่มีปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ อายุ อัตราเงินเดือน ภูมิฐานะ จำนวนผู้อุปการะ สภาพครอบครัว ที่อยู่ อาศัยและปัจจัยแวดล้อมภายในหน่วยงานที่แตกต่างกัน ทำให้มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการปราบปรามการโจรกรรมรถระดับสถานีตำรวจแตกต่างกัน และกลุ่มประชากรที่มีปัจจัยภูมิหลัง ได้แก่ ระดับการศึกษา สภาพครอบครัว ปัจจัยแวดล้อมภายใน ปัจจัยแวดล้อมภายนอกที่แตกต่างกัน ทำให้มีปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจฝ่ายสืบสวน สังกัดสถานีตำรวจนครบาลแตกต่างกัน

สมิทธิ สารอด (2542) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ส่วนปราบปรามทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาด้านกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับต่าง ๆ ที่มากมายและไม่สามารถยืดหยุ่นทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

2. ปัญหาด้านปริมาณงานและความรู้ความสามารถของพนักงานสอบสวน ซึ่งปริมาณที่มากเกินไปกว่าจำนวนของพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่และสำนวนสืบสวนที่ยากเกินความสามารถของพนักงานสอบสวน จะทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการทำงานของพนักงานสอบสวน ปปป.ตร.ได้

3. ปัญหาด้านการพัฒนาบุคลากร ในการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจด้านการสืบสวนและสอบสวนแก่พนักงานสอบสวนตลอดจนการฝึกอบรมระหว่างปฏิบัติงานให้บุคลากรหน่วยงานมีการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ตลอดเวลา การจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานและปรับปรุงให้ทันสมัยตลอดเพื่อเป็นประโยชน์และสะดวกต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนจะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ปัญหาด้านเครื่องมือ เครื่องใช้ สภาพแวดล้อม หน่วยงาน การขาดเครื่องมือ เครื่องใช้ รวมไปถึงยานพาหนะและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จะทำให้การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน ปปป.ตร. เป็นไปด้วยความคล่องตัวจะทำให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานและสภาพแวดล้อมของหน่วยงานที่ยังไม่ได้มีการจัดตั้งให้เป็นหน่วยงานที่ถูกต้องตามกฎหมาย จะเป็นปัญหาสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่ออย่างยิ่งของพนักงานสอบสวน

5. ปัญหาด้านอัตรากำลัง จำนวนพนักงานสอบสวนที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ใน ปปป.ตร. ไม่สอดคล้องกับปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย คือ มีกำลังพลน้อยกว่าปริมาณงานจึงเป็นสาเหตุให้งาน ออกมาล่าช้าและไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกันกับปัญหาด้านปริมาณงานที่มีมากกว่ากำลังพลส่งผลให้เกิดปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวน

6. ปัญหาด้านลักษณะผู้บังคับบัญชา ซึ่งพนักงานสอบสวนส่วนใหญ่เห็นว่าปัญหาในการที่ผู้บังคับบัญชาขาดความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนและสอบสวนก็จะไม่สามารถให้คำแนะนำหรือไม่ให้ความสนใจกับพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานและผู้บังคับบัญชาที่เคร่งครัดในกฎระเบียบมากเกินไปไม่มีการยืดหยุ่นบ้าง จะเป็นปัญหาต่อการปฏิบัติตนของพนักงานสอบสวนทำให้พนักงานสอบสวนขาดความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่

7. ปัญหาด้านขาดการประสานงาน สำหรับปัญหาในด้านนี้พนักงานสอบสวน ส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นกระบวนการยุติธรรมหรือทางคดี และประชาชนหรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องทั้งทางกระบวนการยุติธรรมและทางคดีจะให้ความร่วมมือกับพนักงานสอบสวนในการปฏิบัติงานได้ลุล่วงไปด้วยดีหรือไม่ ทำให้พนักงานสอบสวนเกิดความสับสนเป็นอย่างมากเพราะไม่อาจกำหนดล่วงหน้าได้อย่างแน่นอนในการปฏิบัติงาน

8. ปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น งบประมาณ รายได้ การเสี่ยงอันตราย สวัสดิการ ภาระความรับผิดชอบ ซึ่งปัญหาเหล่านี้พนักงานสอบสวนมีความเห็นว่าไม่เพียงพอต่อการครองชีพ ในปัจจุบัน เมื่อรายได้ค่าตอบแทน สวัสดิการต่าง ๆ ไม่เพียงพอขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนที่จะทำงานให้มีประสิทธิภาพก็ลดน้อยลงไป ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานสอบสวนอย่างยิ่ง

9. ปัญหาด้านประชาสัมพันธ์หน่วยงาน พนักงานสอบสวนส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าประชาชนผู้มาใช้บริการจากหน่วยงาน ปปป.ตร. นี้จะทราบถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนหรือไม่ เพราะอาจทำให้เกิดความล่าช้าไม่คล่องตัวในการปฏิบัติงานได้ หากว่าประชาชนไม่ทราบถึงขั้นตอนในการทำงานของพนักงานสอบสวน ปปป.ตร.

กัญชล อินทราม (2543) ได้ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านการสืบสวนอาชญากรรมข้ามชาติของข้าราชการตำรวจในงานสืบสวน สังกัดกองบัญชาการตำรวจนครบาล ผลการวิจัยพบว่า ด้านนโยบายการป้องกันและปราบปรามขาดความหลากหลายและไม่ทันต่อสถานการณ์ ด้านบุคลากรเจ้าหน้าที่ตำรวจบางคนมีส่วนรู้เห็นหรือร่วมลักลอบค้ายาเสพติด ด้านงบประมาณเจ้าหน้าที่ได้รับเบี้ยเลี้ยงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานแต่ละครั้ง ด้านวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้จำนวนพาหนะและน้ำมันเชื้อเพลิงไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน ด้านการปฏิบัติงานขาดความร่วมมือจากประชาชนในพื้นที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารหรือเบาะแสของคนร้าย ในการพิสูจน์สมมติฐานพบว่าหน่วยงานที่สังกัด อายุ อายุราชการ อัตราเงินเดือน ระยะเวลาการปฏิบัติงานและประสบการณ์เกี่ยวกับการสืบสวนมีความสัมพันธ์กับปัญหาและอุปสรรคในการสืบสวนอาชญากรรมข้ามชาติโดยมีนัยสำคัญทางสถิติ

งานวิจัยต่างประเทศ

National Advisory Commission on Criminal Justice standards and Goals (1973) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการลดปัญหาอาชญากรรมในชุมชนในปี ค.ศ. 1973 พบว่าการต่อสู้กับอาชญากรรมไม่ใช่ความรับผิดชอบของหน่วยงานตำรวจโดยลำพัง การลดขอบเขตและความรุนแรงของปัญหาอาชญากรรมย่อมเกิดขึ้นได้ถ้าชุมชน บุคลากรในกระบวนการยุติธรรมและประชาชนโดยวิธีการป้องกันตนเอง บ้านเรือน และครอบครัว แต่อย่างไรก็ตามโครงการเหล่านี้ย่อมไม่อาจสัมฤทธิ์ผลถ้าประชาชนขาดความรับผิดชอบในเบื้องต้นเกี่ยวกับการระมัดระวังปิดล็อกประตูหน้าต่าง หรือละเลยไม่รายงานพฤติกรรมอาชญากรรมหรือพฤติกรรมที่น่าสงสัยในละแวกบ้าน ความร่วมมือของประชาชนในการป้องกันอาชญากรรมเริ่มขึ้นที่บ้าน ดังนั้นการที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมร่วมกับตำรวจไม่ใช่เป็นเพียงความจำนงค์แต่เป็นความจำเป็นที่จะขาดเสียมิได้

ฮิลล์ (Hill, 1994) ได้ทำการวิจัยเรื่องการออกตรวจท้องที่ของตำรวจโดยวิธีป้องกันเชิงบังคับเพื่อเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับการออกตรวจท้องที่ของตำรวจโดยใช้วิธีการป้องกันเท่าเทียมกัน โดยการใช้วิธีลองผิดลองถูก 5 วิธี การออกตรวจท้องที่ของตำรวจเป็นวิธีการป้องกันอาชญากรรมได้ ปัจจุบันเกิดความวิตกเรื่องการเพิ่มของอาชญากรรมและมีข้อเสนอแนะในการลดอาชญากรรม คือ การเพิ่มจำนวนตำรวจ เทคโนโลยี ความก้าวหน้าของการติดต่อสื่อสารระหว่าง การตรวจท้องที่คือเสียงนกหวีด การสั่งการจากเครื่องควบคุมคอมพิวเตอร์ การขนส่งเริ่มตั้งแต่การเดิน รถจักรยาน รถยนต์ เครื่องบิน และเฮลิคอปเตอร์ การเสนอการใช้เส้นทางที่จะออกตรวจให้เกิดประสิทธิภาพมากกว่าการครอบคลุมพื้นที่ทั้งเมือง วิธีการลองผิดลองถูกอาจเป็นไปได้สำหรับการแก้ไขปัญหาระบบพื้นที่ที่รับผิดชอบ วิธีการลองผิดลองถูก 4 ใน 5 วิธี เป็นตัวแทน

ของตัวแปรการทดสอบทางวิชาการเสนอแนะว่า 2 ใน 5 ใช้ได้ดีกว่า 3 วิธีที่เหลือและ 2 วิธีที่ดีก็ไม่พบความแตกต่างทางสถิติแต่อย่างใด

โซยอมโบ (Soyombo, 1994) ได้ศึกษาเรื่องเหยื่ออาชญากรรมในประเทศไนจีเรีย การศึกษาขอบข่ายของอาชญากรรมและผลของการเป็นเหยื่ออาชญากรรม วิจัยเพื่อตรวจสอบคุณลักษณะของประชากรที่เป็นเหยื่ออาชญากรรม ผลของอาชญากรรมและการติดต่อระหว่างเหยื่อกับตำรวจในประเทศไนจีเรีย ด้วยความตระหนักที่ว่าอาชญากรรมเป็นปัญหาหนักในสังคมประเภทนี้ การวิจัยเริ่มด้วยการศึกษาวิเคราะห์วรรณคดีที่เกี่ยวกับการตกเป็นเหยื่อของอาชญากรรมเปรียบเทียบกับกรณีที่เกิดขึ้นในประเทศตะวันตกและประเทศกำลังพัฒนา การวิจัยโดยการสำรวจผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม พบว่าจำนวนของผู้ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมมีมากกว่าการสำรวจของสถาบันอาชญากรรมแห่งชาติ และพบว่าการเตือนภัยเรื่องอาชญากรรมไม่ได้เผยแพร่ไปสู่ประชาชนทั้งประเทศ การวิจัยครั้งนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการสูญเสียทรัพย์สินจะสูงกว่าการได้คืนทรัพย์สินจากการทำงานของตำรวจ และประชาชนมีความพึงพอใจกับงานของตำรวจน้อยมาก ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีดังนี้ 1) ควรมีการทบทวนนโยบายที่ดี 2) การข่าวสารข้อมูลและการแนะนำการป้องกันอาชญากรรมควรมีการปรับปรุง 3) ตั้งโครงการช่วยเหลือเหยื่อผู้เคราะห์ร้าย 4) มีการป้องกันเพิ่มมากขึ้น

วาร์ด (Ward, 1995) ได้ทำการวิจัยเรื่องรูปแบบเพื่อเสนอต่อปัญหาอาชญากรรมในเมืองฟิเมืองน้องของเซนต์หลุยส์ การวิจัยใช้ทั้งแบบคุณภาพและแบบปริมาณ ในการสอบถามและตรวจสอบ หลักการจัดการศึกษาของชุมชนและผลกระทบที่เป็นไปได้ของพฤติกรรมทางการก่ออาชญากรรม ทฤษฎีต่าง ๆ ว่าด้วยสาเหตุของการเกิดอาชญากรรม ได้นำมาใช้สำรวจโดยการวิเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อค้นหาว่าอะไรคือสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมากมายในสหรัฐอเมริกา การรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีศึกษารายกรณี การสังเกต การสัมภาษณ์ และมุ่งเน้นไปยังกลุ่มเป้าหมาย มีการศึกษาและจัดลำดับปัจจัยหลักในการศึกษาของชุมชน การแก้ปัญหาของชุมชน การทดสอบทางสถิติด้านปริมาณและวิเคราะห์จำนวนรายงานของตำรวจ และผลที่เกิดขึ้นจะขยายไปสู่การให้การศึกษาแก่สมาชิก โปรแกรมทางสังคมที่เกี่ยวกับปัญหาอาชญากรรมและปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหา ความพยายามในการทำงานร่วมกันและใช้หลาย ๆ วิธีในการแก้ปัญหา การอธิบายและวิเคราะห์กระบวนการจัดการศึกษาของชุมชน อาจเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปแบบหนึ่งสำหรับการป้องกันอาชญากรรมแก่ผู้ทบทวนนโยบายการศึกษาของชุมชน

จากวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่าปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานสอบสวนนั้นมาจากปัจจัยในเรื่องของกฎระเบียบข้อบังคับของกฎหมาย อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้รวมทั้งยานพาหนะ ภาระหน้าที่ของงานที่มากขึ้นในขณะที่อัตรากำลังของเจ้าหน้าที่มีจำกัด รวมตลอดถึงความร่วมมือของประชาชนในการให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับอาชญากรรมที่เกิดขึ้นเพื่อเป็นการป้องกันและลดปัญหาอาชญากรรมที่เกิดขึ้น และยังทำให้การทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นไปอย่างราบรื่นสามารถจับกุมคนร้าย